

Saamelaisalueen koulutuskeskus
Sámi oahpahusguovddáš
Säämi máttááttâskuávdáš
Säämvueđ škooŋ'jemkõöskõs

SOSIAALI- JA TERVEYSALAN PERUSTUTKINTO 180 OSP

OPH-2629-2017

OSAAMISEN ARVIOINNIN TOTEUTTAMISEN SUUNNITELMA 2021-2024

Saamelaisalueen koulutuskeskus

Menesjärventie 4, 99870 Inari

kanslia@sogsakk.fi

www.sogsakk.fi

Sisällys

1 Perustutkinnon muodostuminen Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa	4
1.1 Joustavat opintopolut.....	4
1.2 Opintojen järjestäminen.....	5
1.3 Opintojen lukuvuosisuunnitelma.....	7
1.4 Ammattiosaajan työkykypassi.....	9
2 Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen linjaukset sekä menettelytavat	12
3 Osaamisen osoittamisen suunnittelu.....	14
4 Osaamisen arvioinnin toteutus ja arvioinnista päättäminen	17
5 Arvioinnin muuttaminen ja arvioinnin oikaisu.....	18
6 Todistus tutkinnon suorittamisesta, tutkinnon osan suorittamisesta tai todistus osaamisesta	20
7 Salassapito ja tietosuoja.....	21
8 Osaamisen arvioinnin toteuttamisen suunnitelman laadunvarmistus	21
9 Amatilliset tutkinnon osat (145 osp), osaamisen arvioinnin toteuttamisen suunnitelmat	22
9.1 Kaikille pakolliset tutkinnon osat	22
9.1.1 Kasvun ja osallisuuden edistäminen, 25 osp (106233).....	22
9.1.2 Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen, 30 osp (106226)	24
9.2 Sairaanhoidon ja huolenpidon osaamisala.....	27
9.2.1 Kotihoidossa toimiminen, 40 osp (106234).....	27
9.2.2 Sairaanhoidotyössä toimiminen, 35 osp (106245).....	31
9.3 Valinnaiset tutkinnon osat	34
9.3.1 Saamen kieli ja kulttuuri 15 osp	34
9.3.2 Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp (400011)	38
9.3.3 Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp (400008)	39
9.3.4 Yrityksessä toimiminen, 15 osp (400009).....	40
9.3.5 Yritystoiminta Saamelaisalueella, 15 osp.....	41
9.3.6 Saattohoidossa toimiminen, 15 osp (106246).....	46
9.3.7 Kotona asumisen ja elämänhallinnan tukeminen, 15 osp (106235)	47
9.3.8 Huippuosajana toimiminen, 15 osp (400010).....	49
10 Yhteiset tutkinnon osat (35 osp), osaamisen arvioinnin toteuttamisen suunnitelmat.....	50
10.1 Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen (400012)	50
10.2 Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 6 osp (400013)	63
10.3 Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen, 9 osp (4000014).....	65
11 Yhteisopetusajan saame 5 osp	73
12 Tutkintokohtaiset terveydentila- ym. vaatimukset	73

LÄHIHOITAJANA SAAMELAISALUEELLA

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, 180 osp

Koulutus alkaa elokuussa 2021

SOSIAALI- JA TERVEYSALAN PERUSTUTKINNON ALAKOHTAINEN SUUNNITELMA

1 Perustutkinnon muodostuminen Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa

Ammatillisessa peruskoulutuksessa suoritettava perustutkinto muodostuu ammatillisista tutkinnon osista (145 osaamispistettä) ja yhteisistä tutkinnon osista (35 osaamispistettä). Ammatillisen perustutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä. Tutkintoon kuuluvana opiskelija suorittaa 35 osaamispisteen laajuisesti yhteisiä tutkinnon osia. Niistä pakollisia tutkinnon osia on 26 osaamispisteen laajuisesti ja valinnaisia tutkinnon osia 9 osaamispisteen laajuisesti. Yhteisten tutkinnon osien osaamistavoitteet osaamisen arviointi on kirjattu tutkinnon perusteisiin.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto sisältää kahdeksan osaamisalaa:

- Ikääntyvien hoidon ja kuntoutumisen osaamisala, lähihoitaja
- Jalkojenhoidon osaamisala, lähihoitaja
- Lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon osaamisala, lähihoitaja
- Mielenterveys- ja päihdetyön osaamisala, lähihoitaja
- Sairaanhoidon ja huolenpidon osaamisala, lähihoitaja
- Suunhoidon osaamisala, lähihoitaja
- Vammaistyön osaamisala, lähihoitaja
- Perustason ensihoidon osaamisala, perustason ensihoitaja.

Osaamisaloihin sisältyy neljä pakollista tutkinnon osaa, joista kaksi Kasvun ja osallisuuden edistäminen sekä Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen ovat mukana muissa osaamisaloissa paitsi Perustason ensihoidon osaamisalassa. Siinä pakolliset tutkinnon osat ovat Terveiden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä Toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen. Kaikissa osaamisaloissa nämä mainitut kaksi pakollista tutkinnon osaa tulee suorittaa hyväksytysti näytöissä ennen kahden muun osaamisalaan sisältyvän pakollisen tutkinnon osan näyttöjä.

Yhteiset tutkinnon osat ovat: Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen ja Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen.

Opiskelijan tulee sisällyttää tutkintoonsa valinnaisuutta 15 osaamispisteen laajuisesti.

Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa sairaanhoidon ja huolenpidon osaamisala.

1.1 Joustavat opintopolut

Perustutkinto on suunniteltu toteutettavaksi peruskoulun jälkeisenä tutkintona noin kolmessa vuodessa. Opintojen eteneminen kuvataan lukusuunnitelmaan. Opiskelijan opinnot henkilökohtaistetaan heti opintojen alussa ja aikaisempi osaaminen tunnustetaan ja tunnustetaan, jolloin aiemmin hankittu osaaminen voi lyhentää valmistumisaikaa. Joustavat opintopolut mahdollistavat opiskelijalle myös kolmoistutkinnon suorittamisen. Lisäksi opiskelija voi opiskella yrittäjyyttä osallistumalla ns. yrittäjäopintoihin tai valita kansainvälisyyttä painottavia opintoja esim. suorittamalla työelämässä oppimista ulkomailla. Saamelaisalueen koulutuskeskus painottaa kansainvälisissä jaksoissa osaamisen hankkimista Pohjois-Kalotin alueella. Lisäksi opiskelijoilla on mahdollisuus saamen kielten opintoihin. Yksilölliset opintopolut kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan (HOKS).

1.2 Opintojen järjestäminen

Pedagogisen toiminnan lähtökohtana on opiskelijan puuttuvan osaamisen hankkiminen ja osaamisen laadunvarmistus. Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa opiskelijalla on mahdollisuus opiskella myös tutkinnon osia kokonaisen tutkinnon sijaan. SAKK toimii yhteistyössä saamelaisalueen lukioiden kanssa, tarjoten mahdollisuutta suorittaa ammatillinen perustutkinto, lukion oppimäärä ja ylioppilastutkinto kolmoistutkintona. Opiskelijan kanssa käytävissä HOKS-keskusteluissa voidaan tutkia mahdollisuutta suorittaa useampi kuin yksi tutkinto opintojensa aikana. Jokaiseen perustutkintoon sisältyy johtokunnan päätöksellä vähintään 3 osp:n laajuiset saamen kielen ja kulttuurin opinnot. Opinnot sisällytetään pääsääntöisesti ammatillisiin tutkinnon osiin.

Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinnon, 180 osp, muodostuminen Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/kooste/3689879>

AMMATILLISET TUTKINNON OSAT, 145 OSP

Kaikille pakolliset tutkinnon osat, 55 osp

Kasvun ja osallisuuden edistäminen, 25 osp

Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen, 30 osp

Osaamisalan pakollinen tutkinnon osa, 75 osp

Sairaanhoidon ja huolenpidon osaamisala

Kotihoidossa toimiminen, 40 osp

Sairaanhoitotyössä toimiminen, 35 osp

Valinnaiset tutkinnon osat, 15 osp

Saamen kieli ja kulttuuri, 15 osp

Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp (400008)

Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp (400011)

Yrityksessä toimiminen, 15 osp (400009)

Saattohoidossa toimiminen, 15osp

Kotona asumisen ja elämänhallinnan tukeminen, 15osp

Huippuosaajana toimiminen, 15osp

Tutkinnon osa toisesta ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta, 5-15 osp, Korkeakouluopinnot, 5-15 osp

Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja, 1-25 osp

YHTEISET TUTKINNON OSAT, 35 OSP
--

Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen	pakolliset (11 osp)	valinnaiset (9 osp)
Äidinkieli (suomi/saame)	4 osp	2 osp
Toinen kotimainen kieli, ruotsi	1 osp	1 osp
Vieraat kielet, englanti	3 osp	
Toiminta digitaalisessa ympäristössä	2 osp	1 osp
Taide- ja luova ilmaisu	1 osp	3 osp
Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen	pakolliset (6 osp)	
Matematiikka ja matematiikan soveltaminen	4 osp	
Fysikaaliset ja kemialliset ilmiöt	2 osp	
Yhteiskunta ja työelämäosaaminen	pakolliset (9 osp)	
Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen	2 osp	
Työelämässä toimiminen	2 osp	1osp
Opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet	1 osp	
Yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta	1 osp	
Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen	2 osp	
Kestävän kehityksen edistäminen	1 osp	1osp
Ammattiosaajan työkykypassi tutkintoa täydentävä valinnainen		

1.3 Opintojen lukuvuosisuunnitelma

LUKUSUUNNITELMA 2021-2024					
SOSIAALI- JA TERVEYSALAN PERUSTUTKINTO 180 osp			Lukuvuosi 2021-2022	Lukuvuosi 2022-2023	Lukuvuosi 2023-2024
Lähihoitajana saamelaisalueella					
2 Ammatilliset tutkinnon osat, 145 osp	osp				
2.1 Yhteiset pakolliset tutkinnon osat 55 osp					
2.1.1 Kasvun ja osallisuuden edistäminen 25 osp (106233)					
Lähihoitajana toimimisen perusta	4	4			
Kasvua ja osallisuutta edistävät palvelut	2	2			
Kasvun ja osallisuuden edistäminen elämäntieteen eri vaiheissa	3	3			
Kasvun ja osallisuuden edistämisen menetelmät	4	4			
Turvallisuuden edistäminen	1	1			
Kasvun ja osallisuuden edistäminen työssä	11	11			
		25			
2.1.2. Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen 30 osp (106226)					
Lähihoitajan työhyvinvointia ja toimintakykyä edistäen	2	2			
Toimintakyvyn tukeminen	2	2			
Vuorovaikutus asiakkaan kanssa	1	1			
Ihmisen elimistön rakenne ja toiminta	2	2			
Päivittäiset toiminnot ja arjessa avustaminen	3	3			
Kansansairaudet ja terveyden edistäminen	5	5			
Lääkehoidon toteuttaminen ja lääkelaskenta	2	2			
Työkyvyn ylläpitäminen	1	1			
Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen työssä	12	12			
		30			
2.2. Osaamisalaopinnot 75 osp (2.2.1 tai 2.2.2)					
2.2.1 Sairaanhoidon ja huolenpidon osaamisala					
2.2.1.1 Kotihoidossa toimiminen 40 osp (106234)					
Työskentely kotihoidotyötä ohjaavien säädösten mukaan	2		2		
Johdanto saamelaiskulttuuriin	3	3			
Kotihoidon asiakkaan polku	2		2		
Ammatillinen vuorovaikutus	1		1		
Asiakkaan turvallisuus kotihoidossa	2		2		
Toimintakyvyn tukeminen päivittäisissä toiminnoissa	2		2		
Kotihoidon asiakkaan hoitotyö	6		6		
Palliativinen hoito	1		1		
Lääkehoito	2		2		
Kotihoidon työssä toimiminen	1		1		
Kotihoidossa toimiminen	18		18		
			37		

2.2.1.2 Sairaanhoidotyössä toimiminen (106245)				
<i>Sairaanhoidotyötä ohjaavat säädökset ja toimintaperiaatteet</i>	2		2	
<i>Työn suunnittelu, toteutus, arviointi ja kehittäminen</i>	6		1	5
<i>Hoito ja huolenpitytyössä toimiminen</i>	8		8	
<i>Lääkehoito</i>	2		2	
<i>Työhyvinvointi ja turvallisuus hoitotyössä</i>	1			1
<i>Sairaanhoidotyössä toimiminen</i>	17			17
			13	23
2.3 Valinnainen tutkinnon osa 15 osp				
2.3.1 Saamen kieli ja kulttuuri	15	5	7	3
2.3.2 Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5osp (400011)	5			5
2.3.3 Yritystoiminnan suunnittelu, 15osp (400008)	15			15
2.3.4 Yrityksessä toimiminen, 15osp (400009)	15			15
2.3.5 Yritystoiminta saamelaisalueella, 15osp	15			15
2.3.6 Saattohoidossa toimiminen, 15osp (106246)	15			15
2.3.7 Kotona asumisen ja elämänhallinnan tukeminen, 15osp (106235)	15			15
2.3.8 Huippuosajana toimiminen, 15osp (400010)	15			15
Ammatilliset tutkinnon osat yhteensä	145			
3 Yhteiset tutkinnon osat				
ammattillisessa perustutkinnossa 35 osp				
3.1 Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp + 6 osp				
<i>3.1.1. Äidinkieli</i>	6		6	
<i>3.1.2. Toinen kotimainen kieli, ruotsi</i>	2			2
<i>3.1.3. Vieraat kielet</i>	3			3
<i>3.1.4 Toiminta digitaalisessa ympäristössä</i>	2	2		1
<i>3.1.5 Taide ja luova ilmaisu</i>	4			4
3.2. Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 6 osp				
<i>3.2.1. Matematiikka ja matematiikan soveltaminen</i>	4	4		
<i>3.2.2. Fysikaaliset ja kemialliset ilmiöt</i>	2			2
3.3 Yhteiskunta ja työelämä osaaminen, 9 osp + 3 osp				
<i>3.3.1. Yhteiskunnassa ja kansalaisen toimiminen</i>	2			2
<i>3.3.2. Työelämässä toimiminen</i>	3		1	2
<i>3.3.3 Opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet</i>	1			1
<i>3.3.3. Yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta</i>	1			1
<i>3.3.4 Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen</i>	2			2
<i>3.3.5 Kestävän kehityksen edistäminen</i>	1		1	1
Yhteiset tutkinnon osat yhteensä	35	6	10	19
YHTEENSÄ	180	64	65	57

1.4 Ammattiosaajan työkykypassi

Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa ammattiosaajan työkykypassi. Passin avulla tuetaan ammatillista kasvua ja kehittymistä sekä vastataan oman alan työkykyhaasteisiin esim. työturvallisuuden ja – ergonomian osalta. Opiskelijaa motivoidaan ja ohjataan omaehtoiseen toiminta- ja työkyvyn ylläpitoon sekä terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtimiseen. Ammattiosaajan työkykypassin opinnot koostuvat neljästä teemasta ja ne sisällytetään opintoihin. Kokonaisuuden suoritettua opiskelija saa erillisen todistuksen ammattiosaajan työkyvyn osaamisesta.

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen ammattiosaajan työkykypassin suunnitelma

Teema 1: Ammatin työkykyvalmiudet

Osaamistavoitteet:

Opiskelija tiedostaa tulevan ammattinsa työkykyhaasteet ja oman toimintansa vaikutukset työkykyyn sekä osaa toimia omaa ja työyhteisön työkykyä edistävasti.
Opiskelija osaa kehittää työturvallisuutta ja työkykyä työympäristössä omien työtapojensa kautta.

Opiskelija

- havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä
- toimii omassa työssään ohjeiden mukaisesti, vaaratilanteita ennaltaehkäisevästi ja perustelee toimintansa
- noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita sekä varmistaa oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden eri tilanteissa
- suojautuu työhön ja työympäristöön liittyviltä vaaroilta
- käyttää työvälineitä, laitteita ja suojaimia asianmukaisesti
- ennakoi, havaitsee ja tunnistaa ammattinsa keskeiset työterveyttä, työhyvinvointia ja työkykyä kuormittavat sekä ergonomiaan liittyvät tekijät
- toimii sujuvasti ryhmässä ja osaa tarvittaessa käsitellä ristiriitatilanteita

Mitä opintoja opiskelijan tulee tehdä?

Opiskelija keskustelee ofelaš-ohjaajan/ammatinopettajan kanssa, missä tutkinnon osassa hän voi suorittaa tämän teeman.

Miten osaaminen arvioidaan?

Osaaminen arvioidaan esim. näytön yhteydessä. Arvioinnin tukena voi käyttää opiskelijan itsearviointia. Arviointi on ammatinopettajan vastuulla, arviointitietoa voidaan saada myös työpaikkaohjaajalta. Ofelaš-ohjaaja vie arvioinnin (Hyväksytty) Wilmaan.

Teema 2: Työkykyä edistävä liikunta

Osaamistavoitteet:

Opiskelija ymmärtää liikunnan merkityksen toiminta- ja työkyvylle, osaa tunnistaa oman alansa fyysiset kuormitustekijät sekä osaa liikkua toiminta- ja työkykyään ylläpitäen tai edistäen. Hän osaa hakea tietoa ja tutustua terveyttä, psyykkistä vireystilaa ja jaksamista edistäviin harrastuksiin.

Opiskelija

- edistää ja ylläpitää opiskelu-, toiminta- ja työkykyään sekä oppilaitos-/asuntolayhteisön hyvinvointia
- kehittää hyvinvointia edistäviä toimintatapojaan sekä toimintaympäristönsä turvallisuutta ja terveellisyyttä
- toimii turvallisesti ja ergonomisesti

Mitä opintoja opiskelijan tulee tehdä?

Yhteiset tutkinnon osat:

- 1 osp Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen 2 (pakollinen)

Lisäksi

Yhteiset tutkinnon osat:

- 1 osp Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen 3 (valinnainen) TAI vaihtoehtoisesti
- Osaaminen voidaan osoittaa myös liikunta-/kulttuuriharrastuksena, josta valmentaja/ohjaaja kirjoittaa todistuksen TAI omatoimisen harrastuneisuuden dokumentointiin voidaan käyttää erilaisia teknisiä apuvälineitä esim. Heia heia -liikuntapäiväkirja, Sport tracker, askelmittari tms. (Dokumentoinnin ajanjakso vähintään lukukausi).

Miten osaaminen arvioidaan?

Em. yhteisten opintojen pakollisen tutkinnon osan osa-alueen suorittaminen hyväksytysti.

Vaihtoehtoisissa suorittamistavoissa osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen.

Ofelaš-ohjaaja arvioi suorituksen tai työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitämisen -opettaja antaa arvioinnin ofelaš-ohjaajalle, joka vie arvioinnin (Hyväksytty) Wilmaan.

Teema 3: Terveysosaaminen

Osaamistavoitteet:

Opiskelija ymmärtää liikunnan, ravinnon, levon, unen, virkistuksen, ihmissuhteiden, elämäntapojen ja terveyden väliset yhteydet ja osaa ottaa ne huomioon toiminnassaan. Lisäksi hän tuntee oman alansa keskeiset terveyttä ja työkykyä kuormittavat tekijät ja ottaa ne työssään huomioon. Hän tiedostaa omien valintojensa vaikutukset toiminta- ja työkykyynsä ja osaa hakea tarvittaessa opiskelu- ja opiskelijaterveydenhuollon palveluja.

Opiskelija

- tutustuu oman alansa yleisiin terveyshaittoihin sekä terveyttä ja opiskelukykyä kuormittaviin tekijöihin, perehtyy arjen taitoihin
- etsii tietoa fyysiseen, ravitsemukselliseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavista tekijöistä, arvioi ja soveltaa tätä tietoa, laatii hyvinvointisuunnitelman ja noudattaa sitä

- toimii työssä oppimisen jaksolla sovittujen terveyttä edistävien toimintaohjeiden tai -suunnitelmien mukaisesti

Mitä opintoja opiskelijan tulee tehdä?

Yhteiset tutkinnon osat:

- 1 osp Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen 1 (pakollinen)
 - Laatii itselleen hyvinvointisuunnitelman ja arvioi sen toteutumista.

Lisäksi

Yhteiset tutkinnon osat:

- 1 osp Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen 3 (valinnainen) TAI vaihtoehtoisesti
 - osaamista tukevat sidosryhmien tai yhteistyötahojen järjestämät kurssit aiheena esimerkiksi:
 - arjenhallinta
 - opiskelukyky ja asuminen
 - painonhallinta ja irti tupakasta
 - terveellinen ravitsemus
 - psykologia

Miten osaaminen arvioidaan?

Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitämisen -opettaja arvioi em. pakollisen tutkinnon osan osa-alueen, jonka jälkeen ohjaa opiskelijan toimittamaan hyvinvointisuunnitelman toteutumisen itsearvioinnin ofelaš-ohjaajalle.

Valinnaisen tutkinnon osan osa-alueen arvioi työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitämisen -opettaja, joka välittää tiedon ofelaš-ohjaajalle, joka vie arvioinnin (Hyväksytty) Wilmaan.

Vaihtoehtoisesti suoritettavan osuuden osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen tekee työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitämisen –opettaja ja/tai ofelaš-ohjaaja. Opiskelija voi dokumentoida itsearvioinnin tueksi tavoitteiden toteutumisesta kirjoittamalla, valokuvaamalla ja/tai videoimalla. Ofelaš-ohjaaja vie arvioinnin (Hyväksytty) Wilmaan.

Teema 4: Harrastuneisuus ja yhteistyötaidot

Osaamistavoitteet:

Opiskelija ymmärtää harrastusten merkityksen työkyvyn edistämisessä ja osaa hyödyntää harrastuksia työssä jaksamisessa ja ammattiosaamisensa kehittämisessä. Opiskelija osaa aloittaa ja jatkaa itselleen sopivaa harrastusta.

Opiskelija

- osallistuu oppilaitoksen opiskelijakuntatoimintaan tai yhteistoiminnallisuuteen asuntolassa
- osallistuu säännöllisesti oppilaitoksen, oppilaitoksen yhteistyökumppaneiden tai sidosryhmien järjestämään harrastetoimintaan

- harrastaa säännöllisesti omalla vapaa-ajallaan. Harrastus voi olla kulttuuriin, liikuntaan, vapaaehtoistoimintaan tai yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen liittyvää toimintaa. (Opiskelijan rooli voi olla osallistuja, ohjaaja, valmentaja, tuomari, toimikunnan tai yhdistyksen hallituksen jäsen.)

Mitä opintoja opiskelijan tulee tehdä?

Opiskelija toimittaa todistuksen harrastuksestaan ofelaš-ohjaajalle ja tekee itsearvioinnin.

Miten osaaminen arvioidaan?

Opiskelija tekee itsearviointia osaamistavoitteiden toteutumisesta kirjoittamalla, valokuvaamalla ja/tai videoimalla harrastustaan. Ofelaš-ohjaaja vie arvioinnin (Hyväksytty) Wilmaan.

2 Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen linjaukset sekä menettelytavat

Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa on käytössä Primus-opiskelijahallinto-ohjelma ja Wilma-käyttöliittymä. Wilmassa on opiskelijan opinto- ym. tietojen lisäksi sähköinen HOKS-lomake, jota päivitetään koko opintojen ajan. Opiskelijan tunnistetut ja tunnustetut opinnot ja arvioinnit kirjataan Wilmassa olevan HOKSin eHOPSiin. Oppilaitoksen opinto-oppaaseen kirjataan tunnistamiseen ja tunnustamiseen liittyvät periaatteet. Opinto-opas on luettavissa oppilaitoksen www-sivuilla. Ofelaš-ohjaaja perehdyttää opiskelijat opintojen alussa myös aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen periaatteisiin ja tuo opintojen aikaisen osaamisen hankkimisen tunnustamismahdollisuuden esiin HOKSin päivitysten yhteydessä.

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen

Aiemmin hankittu osaaminen tunnistetaan käyttämällä mm. opiskelu- ja työtodistuksia, lähtötasokartoituksia (kielet, tietotekniset taidot ja matematiikka), harrastetodistuksia, opiskelijan itsearviointia, osaan.fi -verkkosivujen osaamistaitovaatimuksia ja henkilökohtaisia arviointikeskusteluja. Ofelaš-ohjaaja tekee tunnistamisen opiskelijan kanssa heti opintojen alussa. Tunnistamista voidaan tehdä myös ennen tutkinnon osan opintojen aloittamista tai opintojen aikana.

Ennen uuden tutkinnon osan aloittamista opettajan tulee selvittää opiskelijoille tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset, osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit, jotta opiskelija saisi käsityksen siitä, onko tutkinnon osassa sellaista osaamista joka hänellä jo on.

Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen

Opiskelijan aikaisemmin muualla suorittamat opinnot tai työssä hankittu osaaminen tunnustetaan, mikäli näin hankittu osaaminen vastaa suoritettavan perustutkinnon ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Opiskelija voi saada osaamisen tunnustamisella suoritettua tutkintoon sisältyviä

tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita. Aikaisemmin hankittu osaaminen voi kattaa koko tutkinnon osan tai vain osia tutkinnon osasta.

Osaamisen tunnustamisen periaatteet määrää asetus (10 §), jonka mukaan koulutuksen järjestäjän

1. tulee tunnustaa voimassa olevien
 - a) ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon mukaiset tutkinnon osat tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueet
 - b) lukio-opinnot
 - c) korkeakouluopinnot tai muut toimivaltaisen viranomaisen arvioimat ja todentamat opinnot, jotka voidaan sisällyttää osaksi suoritettavaa tutkintoa
2. tulee toimittaa osaamisen arvioijille tieto osaamisen tunnustamista varten muista kuin edellä mainituista, jos opiskelijalla on
 - a) tutkintoja
 - b) tutkinnon osia
 - c) yhteisten tutkinnon osien osa-alueita
 - d) sisällöllisesti vastaavia lukio-opintoja, korkeakouluopintoja tai muita toimivaltaisen viranomaisen arvioimia ja todentamia opintoja
3. kohdan 2 osalta arvioijien tulee tunnustaa osaaminen siltä osin, kun se vastaa suoritettavan tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita
4. antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa osaamisensa, jos hänellä on asiakirjoja (esim. hygieniapassi, EA 1- kortti, tulityökortti jne.) tai muita selvityksiä (esimerkiksi työkokemus, ulkomailla suoritettu koulutus jne.), joiden perusteella tutkinto, tutkinnon osa tai yhteisten tutkinnon osien osa-alue on mahdollista suorittaa ilman osaamisen hankkimista. Osaaminen osoitetaan vain siltä osin, kuin sitä ei ole aiemmin arvioitu ja todennettu. Osaaminen voidaan osoittaa esimerkiksi näytöllä.

Tunnustamisesta päättäminen

1. kohta 1, ofelaš-ohjaaja valmistelee ja vie yhdessä opinto-ohjaajan kanssa eHOPSiin, ja ofelaš-ohjaaja vie tiedot HOKSiin.
2. kohta 2 ja 3, tunnustamisesta päättävät kyseisten opintojen opettaja (yhteiset tutkinnon osat) tai opettajat (ammattilliset tutkinnon osat) yhdessä ja opinto-ohjaaja vie tiedon eHOPSiin, ja ofelaš-ohjaaja vie tiedot HOKSiin.
3. kohta 4, ofelaš-ohjaaja valmistelee osaamisen osoittamisen yhdessä opettajien kanssa. Yhteisten tutkinnon osien opettaja järjestää opiskelijalle mahdollisuuden osoittaa osaamisensa ja tekee arviointipäätöksen. Ammatillisten tutkinnon osien osalta vähintään kaksi opettajaa yhdessä järjestää opiskelijalle mahdollisuuden osoittaa osaamisensa, ja tekevät yhdessä arviointipäätöksen. Ofelaš-ohjaaja vie arviointipäätöksen eHOPSiin ja tarvittavat tiedot HOKSiin.

Tietojen siirto kansalliseen opintosuoritus- ja tutkintorekisteriin (Koski)

Tunnustettujen tutkinnon osien arviointitiedot siirtyvät automaattisesti kerran vuorokaudessa opiskelijahallintojärjestelmästä Koskeen.

3 Osaamisen osoittamisen suunnittelu

Näyttöympäristön valinta

Näyttöjen toteuttamispaikat valitaan tutkinnonosakohtaisesti. Näytöt järjestetään aina ensisijaisesti työpaikalla aidossa työympäristössä, poikkeamat, esimerkiksi simuloidut työtilanteet oppilaitosympäristössä tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden arviointi, kirjataan tutkinnon osakohtaiseen suunnitelmaan.

Työpaikan tulee pystyä tarjoamaan tutkinnon osan osaamistavoitteiden ja opiskelijan tavoitetason mukaisia työtehtäviä. Työnantajan tulee sitoutua näytön toteuttamiseen ja arviointiin.

Työpaikan soveltuvuudesta näyttöympäristönä toimimiseen vastaa koulutuksen järjestäjä.

Näytön sisällön suunnittelu

Näyttöä ohjaava opettaja, opiskelija ja työelämän edustaja suunnittelevat yhdessä näytön sisällön. Näytöt suunnitellaan tutkinnon osittain ja niiden suunnittelussa ja toteuttamisessa noudatetaan tutkinnon perusteissa määriteltyjä ammattitaitovaatimuksia, osaamistavoitteita ja ammattitaidon osoittamistapoja. Arvioitavan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin tai osaamistavoitteisiin liittyvä osaaminen voidaan suunnitella osoitettavaksi yhdellä kertaa tai useassa näyttötilaisuudessa. Yhdessä näytössä voidaan myös osoittaa useaan tutkinnon osaan liittyvää osaamista. Yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden osaamistavoitteet voidaan myös suunnitella osoitettaviksi ammatillisten tutkinnon osien näyttöjen yhteydessä.

Muu osaamisen osoittaminen

Jos vaadittavaa ammattitaitoa ei voida kokonaisuudessaan osoittaa työelämässä, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien, digitaalisen dokumentoinnin tai muiden luotettavien menetelmien avulla.

Näytön täydentäminen

Jos näyttöä täydennetään oppilaitoksessa, pyritään tilanteista ja tehtävistä luomaan mahdollisimman työelämävastaavia. Muun osaamisen osalta ammattialan opettaja kokoaa opiskelijan osaamisen ja dokumentoitu osaaminen huomioidaan arviointipäätöksen tekemisessä.

Osaamisen arvioijien valinta ja nimeäminen

Arvioijat valitaan työelämälähtöisesti kokeneista ammattialan osaajista. Toinen arvioijista on opettaja, jolla on riittävä tutkinnon osan substanssi- ja pedagoginen osaaminen tai muu koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja, jolla on riittävä ammattialan ja pedagoginen osaaminen. Työelämäarvioijalla tulee olla riittävä alan tuntemus ja perehtyneisyys arviointiin ja sen lähtökohtiin

sekä perehtyneisyys tutkinnon perusteisiin. Erityisestä syystä, esimerkiksi jos työpaikkaohjaaja on jäävi arvioimaan tai näyttö järjestetään oppilaitoksessa, arvioijina voi toimia kaksi oppilaitoksen edustajaa. Tuolloin arvioijina voivat toimia ammattialan opettajat tai ammattialan opettaja ja muu alan työntekijä, jolla on tutkinnon osassa vaadittavan osaaminen, esimerkiksi työmestari. Arvioijien valinnan tekee tutkinnon osan vastuuopettaja. Ammatillisten tutkinnon osien arvioijat kirjataan tutkinnonosakohtaisesti HOKSiin.

Yhteisten tutkinnon osien osalta arvioinnista vastaa ko. tutkinnon osan osa-alueen opettaja. Jos yhteisen osan osaaminen osoitetaan näytössä, se kirjataan HOKSiin.

Osaamisen osoittamisen henkilökohtaistaminen

Osaaminen osoitetaan mahdollisimman pian, kun opiskelija on saavuttanut riittävän tutkinnon osassa vaadittavan osaamisen. Tutkinnon osan ohjaava opettaja varmistaa ennen osaamisen osoittamisen aloittamista, että opiskelija tuntee näyttöön liittyvät käytännöt, ohjeet ja määräykset. Tutkinnon osan arvioinnin perehdytyksessä käydään läpi ammattitaidon osoittamistavat, ammattitaitovaatimukset sekä arvioinnin kriteerit. Tutkinnon osan suorittamisesta vastaava opettaja ohjaa opiskelijaa näytön suunnittelussa.

Ohjaus, tuki ja erityinen tuki, mukauttaminen

Erityisten tukitoimien tarve dokumentoidaan HOKSiin ja huomioidaan osaamisen osoittamisen yhteydessä. Erityisopettaja osallistuu tarvittaessa prosessiin. Dokumentoinnin tekee Ofelaš-ohjaaja. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin, esim. suullisesti, kuvien kautta tai videoesityksellä. Näytössä voidaan lisäksi tutkinnon perusteiden mukaisesti käyttää erilaisia tukimateriaaleja, kuten selkokieliä ohjeita, kuvia ja apuvälineitä. Näytössä voidaan tutkinnon perusteiden rajoissa antaa myös lisäaikaa tehtävien suunnitteluun ja mahdollisiin täydentäviin

tutkintosuorituksiin. Näyttöön kuuluvat mahdolliset suoritusta täydentävät kirjalliset osat voidaan korvata suullisella suorituksella joko osittain tai kokonaan, jos opiskelijan ominaisuudet niin edellyttävät. Tukitoimista huolimatta opiskelija osoittaa näytössä itsenäisesti osaamisensa tutkinnon perusteiden mukaisesti.

Ammatillisissa perustutkinnoissa voidaan joitain poikkeuksia lukuunottamatta osaamisen arviointia mukauttaa tai ammattitaitovaatimuksista poiketa. Poikkeaminen on perusteltua silloin, jos tutkinnon perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet ovat olosuhteet tai aiemmin hankittu osaaminen huomioden joiltakin osin opiskelijalle kohtuuttomia tai jos poikkeaminen liittyy opiskelijan vammaan tai terveydentilaan. Ofelaš-ohjaaja yhdessä erityisopettajan kanssa kirjaa mukautukset ja poikkeamat HOKSiin. Mikäli osaamisen arviointia on mukautettu taikka ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista on poikettu, osaamista arvioidaan vertaamalla sitä opiskelijan HOKSissa asetettuihin tavoitteisiin.

Yhteistyö opiskelijan, työelämän ja muiden tahojen kanssa

Osaamisen osoittaminen suunnitellaan yksilöllisesti tutkinnon osittain ja se dokumentoidaan HOKSiin. Osaamisen osoittaminen suunnitellaan yhdessä opiskelijan ja työpaikkaohjaajan kanssa. Suunnitteluun sisältyy näytön sisällöstä, ajankohdasta ja arvioinnista sopiminen.

Palaute osaamisen kehittämisestä "

Palautteen avulla tuetaan opiskelijaa tulosten saavuttamisessa ja kehitetään opiskelijan itsearviointitaitoa. Opiskelijaa ohjataan vastaanottamaan ja käyttämään työnantajan, työtovereiden ja asiakkaiden antamaa palautetta itsearvioinnissaan.

Opiskelijan ammatillista kasvua ja motivaatiota lisää opintojen jatkuva linkittäminen tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin tai osaamistavoitteisiin ja niiden arviointikriteereihin. Opettajien ja työpaikkaohjaajan myönteinen asenne välittyy opiskelijalle ja vaikuttaa opiskelijan käsitykseen itsestään oppijana sekä opiskelijan haluun oppia ja kehittää itseään. Opettaja antaa palautetta ohjauskäynneillään ja työpaikkaohjaaja ohjaa ja antaa palautetta koko työelämässä oppimisen ajan.

Opiskelijan valmiuksien varmistaminen ennen näyttöä

Palautteen antamisen tavoitteena on, että opiskelija tietää, mitä hän osaa ja mitä hänen pitää vielä oppia, jotta päästään perustutkinnon perusteissa määrättyihin ammattitaitovaatimuksiin ja osaamistavoitteisiin. Jotta voidaan varmistua siitä, että opiskelijalla on riittävä osaaminen tutkinnon osan suorittamiseen, voidaan keskustelujen ja havainnoinnin lisäksi hyödyntää myös opiskelijan laatimaa portfolioita, toiminnallisia työsuorituksia, kirjallisia tehtäviä jne. Näyttöä ohjaava opettaja varmistaa opiskelijan valmiudet näyttöön.

Palautteen antaminen näytön jälkeen

Näytön jälkeen ohjaava opettaja antaa palautteen opiskelijalle osaamisesta. Palaute voi olla suullinen-ääni-, video- tai kirjallinen palaute.

4 Osaamisen arvioinnin toteutus ja arvioinnista päättäminen

Osaamisen arvioinnin toteutuksen ja arvioinnista päättämisen informoinnista opiskelijoille ja työelämän yhteistyökumppaneille vastaa tutkinnon osan vastuupettaja ja/tai ofelaš-ohjaaja. Periaatteet käydään läpi perehdytettäessä opiskelijaa tutkinnon osan ammattitaitovaatimukseen ja opintojen suorittamiseen.

Osaamisen arvioijien perehdyttäminen

Arvioijille pidetään perehdytys tutkinnon perusteista, ko. tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksista ja arviointikriteereistä sekä selvennetään arviointiprosessi ja käydään läpi arviointilomakkeet. Arvioijien perehdytyksen suorittaa tutkinnon osan ohjauksesta vastaava henkilö. Arvioijien perehdytyksessä vuorovaikutteisella (keskustelulla) on keskeinen merkitys.

Osaamisen arviointi näytössä

Työelämässä tapahtuvan näytön aikana työpaikkaohjaaja tukee ja tarvittaessa ohjaa opiskelijaa. Vähintään toisen arvioijan tulee olla paikalla näytössä.

Näytössä dokumentoidaan opiskelijan ammatillista osaamista suhteessa tutkinnon perusteissa määriteltyihin ammattitaitovaatimuksiin ja arviointikriteereihin. Arvioinnin painopiste on tekemisessä ja työssä toimimisessa. Arviointiaineistoa kerätään havainnoimalla, haastatteluilla, itse- ja ryhmäarvioinnilla ja arviointikeskustelulla.

Näytön arvioijat kokoavat yhdessä opiskelijan kanssa arviointiaineiston, jonka perusteella tekevät arviointipäätöksen.

Jos HOKSiin on kirjattu ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksista poikkeaminen, se huomioidaan arvioinnissa. Poikkeamisen tavoitteena on, että opiskelija suorittaa tutkinnon, vaikka hän ei voi joiltakin osin saavuttaa tutkinnon perusteiden mukaisia ammattitaitovaatimuksia. Ammattitaitovaatimuksista poiketaan vain siinä määrin kuin se on välttämätöntä.

Osaamisen arviointi muussa osaamisen osoittamisessa

Jos opiskelijan tutkinnon osan arviointiin sisältyy muuta osaamisen arviointia, se dokumentoidaan kirjallisesti. Muun osaamisen arvioinnin muotona voi olla esimerkiksi suullinen haastattelu, kirjallinen tehtävä tai käytännön suoritus.

Opiskelijan itsearviointi

Opiskelijalle annetaan mahdollisuus itsearviointiin, jossa opiskelija arvioi omaa osaamistaan näytössä. Opettaja ohjaa opiskelijaa itsearviointiin ja selvittää sen merkityksen. Itsearvioinnissa opiskelija pohtii omia vahvuuksia ja kehittämiskohteitaan peilattuna suoritettavan tutkinnon osan osaamistavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskelijan itsearviointi ei vaikuta osaamisen arviointiin tai siitä annettavaan arvosanaan.

Arvioinnista päättäminen, arviointipäätös ja sen perustelut

Arvioijat arvioivat osaamisen viivytyksettä tutkinnon osittain sekä yhteisten tutkinnon osien osalta osa-alueittain. Ammatillisten tutkinnon osien ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden osaamisen taso arvioidaan ammatillisissa perustutkinnoissa asteikolla 1-5. Perustutkinnon yhteiset tutkinnon osat, samoin ammatti- ja erikoisammattitutkinnot arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty. Jos ammatillisessa peruskoulutuksessa arviointi on mukautettu, arvioidaan osaaminen mukautetun asteikon mukaisesti.

Ammatillisten tutkinnon osien arvioiti suoritetaan kaksikantaisessa arviointikeskustelussa. Opiskelija ei osallistu arviointikeskusteluun. Yhteisten tutkinnon osien arvioinnin suorittaa tutkinnon osa-alueen vastaava opettaja yksin tai jos opinnot on integroitu, opettajat yhdessä.

Arviointipäätös perustuu tutkinnon perusteiden ja paikallisesti laadittujen tutkinnon osien arviointikriteereihin.

Arviointipäätöksen ja osaamisen arvioinnin dokumentointi

Ofelaš-ohjaaja tai tutkinnon osan tai osa-alueen vastuuopettaja dokumentoi arviointipäätöksen perusteluineen lomakkeeseen ja vie arviointipäätöksen eHOPSiin. Ofelaš-ohjaaja tallentaa arviointiaineiston.

Yhteisten opintojen osa-alueiden arviointi dokumentoidaan lomakkeelle, joka toimitetaan ofelas-ohjaajalle.

Arviointiaineiston säilyttäminen

Tutkintokoulutusten opiskelijalla on mahdollisuus tutustua kirjalliseen tai muutoin tallennettuun osaamisen arvioinnin perusteella syntyneeseen arviointiaineistoon. Arviointiaineistoa säilytetään vähintään kuuden kuukauden ajan arvosan antamisesta.

Tietojen siirto kansalliseen opintosuoritus- ja tutkintorekisteriin (Koski)

Opintosuoritukset siirtyvät automaattisesti kerran vuorokaudessa opiskelijahallintojärjestelmästä opintosuoritus- ja tutkintorekisteri Koskeen.

5 Arvioinnin muuttaminen ja arvioinnin oikaisu

Arvioinnin uusiminen

Opiskelijalla on mahdollisuus arvioinnin uusimiseen, jos osaamisen arviointi on hylätty.

Jos opiskelija saa hylätyn arvosan, ammatillisen tutkinnon osan tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueen vastuuopettaja järjestää opiskelijalle uuden mahdollisuuden osaamisen osoittamiseen sen jälkeen, kun opiskelija on täydentänyt osaamistaan esimerkiksi jeesipajassa tai ammattiopinnoissa.

Opiskelijaa informoidaan asiasta ennen osaamisen osoittamista/näyttöä.

Arvosan korottaminen

Opiskelijalla on mahdollisuus arvosanan korottamiseen, jos hän on saanut arvioinnista hyväksytyn arvosanan. Jos opiskelija haluaa korottaa arvosanaansa, hänen tulee pyytää sitä kirjallisesti ofelaš-ohjaajaltaan tai opinto-ohjaajalta. Ofelaš-ohjaaja informoi opiskelijaa asiasta tutkinnon osan suorittamisen perehdyttämisen yhteydessä.

Arvioinnin tarkistaminen

Opiskelija voi pyytää arvioinnin tarkistamista. Pyyntö tehdään kirjallisesti ofelaš-ohjaajalle tai opinto-ohjaajalle 14 päivän kuluessa siitä, kun hänellä on ollut mahdollisuus saada tietoonsa arvioinnin tulokset perusteluineen. Määräaikaan lisätään 7 päivää, mikäli päätös annetaan tiedoksi esim. kirjeellä, sähköpostilla tai vastaavalla ilman saantitodistusta. Tarkistamispyynnön tekemiseen käytetään lomaketta, johon tarkistamispyyntö perustellaan. Arvioinnin tarkistaminen koskee vain arvosanaa, ei näytössä tapahtuneita asioita/tapahtumia. Arvioinnin tarkistamispyyntö kirjataan opiskelijan HOKSiin.

Arviointipäätöksen tehneet ammatillisten tutkinnon osien arvioijat tai yhteisten tutkinnon osien osaluheen opettaja tai opettajat tekevät päätöksen arvioinnin tarkistamisesta ilman aiheetonta viivytystä, pääsääntöisesti kahden viikon kuluessa tarkistuspyynnön saatuaan. Arviointipäätös tehdään kirjallisena ja arvioija/arvioijat vahvistavat sen päiväyksellä ja allekirjoituksillaan. Jos arviointipäätös ei muutu, arvioijien tulee perustella päätös. Jos arvosana muuttuu, ofelaš-ohjaaja tai opettaja kirjaa uuden arviointitiedon eHOPSiin ja tieto kirjataan myös HOKSiin. Ofelaš-ohjaaja antaa tiedon opiskelijalle.

Ofelaš-ohjaaja informoi opiskelijaa asiasta tutkinnon osan suorittamisen perehdyttämisen yhteydessä. Tutkinnon osan näytön vastuupettaja perehdyttää arvioijat arvioinnin tarkistusmahdollisuuteen.

Arvioinnin oikaisu

Jos opiskelija ei ole tyytyväinen arvioinnin tarkistamista koskevaan päätökseen, hän voi pyytää arvioinnin oikaisua asianomaiselta työelämätoimikunnalta. Kaikkien yhteisten tutkinnon osia koskevat oikaisupyynnot käsittelee kasvatus- ja ohjausalan työelämätoimikunta. Oikaisupyyntö tulee tehdä 14 päivän kuluessa tarkistamista koskevan päätöksen tiedoksisaamisesta. Opinto-ohjaaja tai ofelaš-ohjaaja auttaa opiskelijaa oikaisupyynnön tekemisessä. Arvioinnin oikaisu koskee vain arvosanaa, eikä näytössä tapahtuneita asioita/tapahtumia. Oikaisupyyntö merkitään opiskelijan HOKSiin.

Jos arviointi on ilmeisesti virheellinen, työelämätoimikunta voi määrätä uuden arviointikeskustelun sekä perustellusta syystä edellyttää koulutuksen järjestäjää asettamaan uudet arvioijat.

Ofelaš-ohjaaja informoi asiasta opiskelijaa tutkinnon osan suorittamisen perehdyttämisen yhteydessä. Tutkinnon osan näytön vastuupettaja perehdyttää arvioijat arvioinnin tarkistusmahdollisuuteen.

Arvioinnin tarkistamis- ja oikaisuprosessi:

6 Todistus tutkinnon suorittamisesta, tutkinnon osan suorittamisesta tai todistus osaamisesta

Todistusten antamisesta ja sisällöstä noudatetaan opetushallituksen antamaa määräystä OPH-54-2018.

Tutkintotodistus annetaan opiskelijalle viivytyksettä, kun opiskelija on suorittanut hyväksytysti tutkinnon perusteiden mukaisesti kaikki tutkinnon muodostumiseksi vaadittavat tutkinnon osat. Ofelaš-ohjaaja huolehtii, että arvioinnit merkitään eHOPSiin viivytyksettä. Kun kaikki arvioinnit on viety, laatii opinto-ohjaaja yhdessä opintotoimiston kanssa todistuksen. Todistus päivätään aina todistuksen antopäivälle ja sen allekirjoittavat rehtori ja ofelaš-ohjaaja. Ofelaš-ohjaaja sopii opiskelijan kanssa todistuksen antamisesta.

Todistus suoritetuista tutkinnon osista annetaan opiskelijalle hänen pyynnöstään tai jos hänet katsotaan eronneeksi kesken tutkinnon suorittamisen. Todistukseen merkitään suoritettut tutkinnon osat ja/tai tutkinnon osan osa-alueet. Ofelaš-ohjaaja varmistaa eHOPSiin viedyt arvioinnit. Opintotoimisto laatii todistuksen yhdessä opinto-ohjaajan kanssa. Todistus suoritetuista opinnoista päivätään aina todistuksen antopäivälle ja sen allekirjoittavat rehtori ja ofelaš-ohjaaja. Ofelaš-ohjaaja sopii opiskelijan kanssa todistuksen antamisesta.

Todistus tutkintokoulutukseen osallistumisesta annetaan opiskelijalle hänen pyynnöstään. Osallistumistodistuksen liitteenä on opintosuoritusote. Ofelaš-ohjaaja tarkistaa opiskelijan suoritukset. Opintotoimisto laatii todistuksen. Todistus tutkintokoulutukseen osallistumisesta päivätään aina todistuksen antopäivälle ja sen allekirjoittavat rehtori ja ofelaš-ohjaaja. Ofelaš-ohjaaja sopii opiskelijan kanssa todistuksen antamisesta.

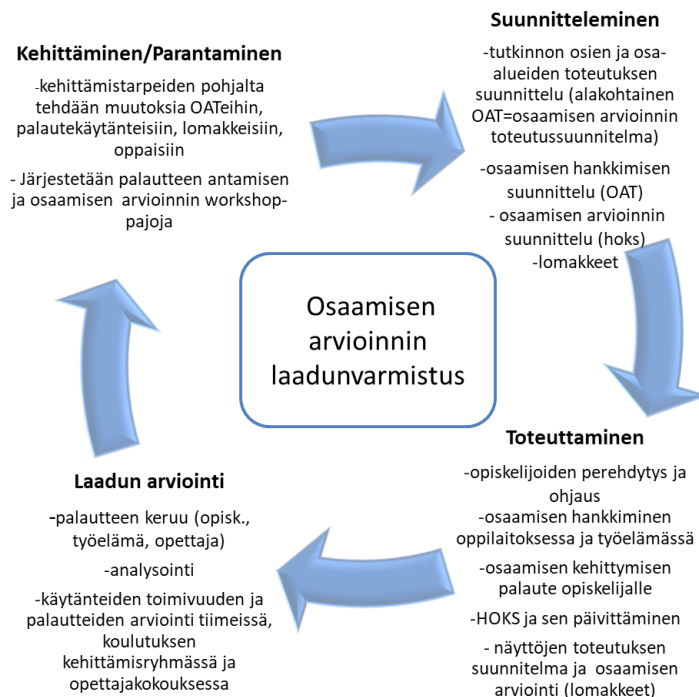
Ofelaš-ohjaaja tiedottaa opiskelijoita todistuksista opintoihin perehdytyksen yhteydessä ja HOKS-keskusteluissa.

Ammatillisen perustutkinnon tutkintotodistukseen ja todistukseen suoritetuista tutkinnon osista liitetään perustutkinnon perusteiden muodostumisen mukainen opintosuoritusote. Todistukseen liitetään opiskelijan pyynnöstä kansainväliseen käyttöön tarkoitettu liite.

7 Salassapito ja tietosuoja

Salassa pidettäviä tietoja ovat kaikki henkilötietoihin liittyvät asiat (henkilötunnus, yhteystiedot, yksityiselämä, terveydentila jne.), koesuoritukset ja arviointimerkinnät sekä sanalliset arvioinnit, jos esimerkiksi opiskelijan arviointia on mukautettu. Sen sijaan julkisia ovat todistukset, mutta ne eivät saa sisältää sanallista arviointia.

8 Osaamisen arvioinnin toteuttamisen suunnitelman laadunvarmistus

9 Ammatilliset tutkinnon osat (145 osp), osaamisen arvioinnin toteuttamisen suunnitelmat

9.1 Kaikille pakolliset tutkinnon osat

9.1.1 Kasvun ja osallisuuden edistäminen, 25 osp (106233)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa:

- työskennellä kasvatus-, sosiaali- ja terveysalan työn säädösten, määräysten, toimintaperiaatteiden, arvojen ja ammattieettisten ohjeiden mukaan
- suunnitella työtään ja tehdä yhteistyötä työryhmän kanssa
- suunnitella, toteuttaa ja arvioida kasvun ja osallisuuden edistämistä
- toimia vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa
- edistää kasvua ja osallisuutta käyttäen alan työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja
- ohjata ja avustaa päivittäisissä toiminnoissa
- huolehtia asiakkaan hyvinvoinnista, terveydestä ja turvallisuudesta
- antaa tietoa palveluista
- ylläpitää turvallisuutta, työkykyään ja työhyvinvointiaan
- arvioida ja kehittää toimintaansa.

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/3708462>

Toteutussuunnitelma

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten mukaisia taitoja opitaan oppilaitoksessa ja/tai työpaikalla.

Perustiedot ja -taidot opiskellaan seuraavissa oppimisympäristöissä;

Oppimiseen ohjataan oppilaitoksen opetustiloissa teoriaopetuksena, verkko-opintoina ja itsenäisin tehtävin sekä käytännön harjoituksina hoitoluokassa, toiminnallisia tapahtumia suunnittelemalla ja toteuttamalla. Osaamista vahvistetaan työpaikalla tapahtuvan koulutuksen yhteydessä ohjatusti ja itsenäisesti.

Opitaan:

Lähihoitajana toimimisen perusta 4osp

- lähihoitajatutkinnon rakenne ja ammattitaitovaatimukset
- kasvatus-, sosiaali- ja terveysalan työn säädökset ja määräykset sekä toimintaperiaatteet
- alan arvot ja ammattietiikka (TYKY –passi, osa-alue 1)
- alan toimintaympäristöt
- ohjaajana ja kasvattajana toimiminen
- ammatillinen vuorovaikutus vuorovaikutusaloitteiden havaitseminen, kielen, kulttuurin ja katsomuksen huomioiminen
- tietosuoja ja salassapitovelvollisuus
- hygienia ja aseptinen työskentely
- laatusuosituksien ja omavalvonta
- ammatillinen kasvu; oman toiminnan arviointi ja kehittäminen
- kestävä kehitys

Kasvua ja osallisuutta edistävät palvelut 2osp

- sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen
- lasten, nuorten, perheiden ja aikuisten ja ikääntyneiden palvelut ja tukitoimet
- varhainen tuki ja ehkäisevä työ
- hoito- ja kasvatustyön prosessi; kasvun, kehityksen ja toimintakyvyn tiedonkeruumenetelmät
- asiakastyön suunnittelu; tavoitteet, toteutuminen ja arviointi

Kasvun ja osallisuuden edistäminen elämänciklon eri vaiheissa 3osp

- ihmisen fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kehitys elämänciklon eri vaiheissa
- ihmisen toimintaan vaikuttavat psykologiset tekijät
- kasvun ja osallisuuden edistäminen elämänciklon eri vaiheissa
- erilaisten asiakkaiden vahvuudet, tuen tarpeet, tavoitteet, toimintakyky ja voimavarat; mm. oppimisen vaikeudet, ADHD, Autismin kirjo, kehitys, liikunta- ja aistivamma
- kulttuurinen moninaisuus
- Saamelaisen varhaiskasvatuksen arjen käytänteet – oppaan ja Saamelaisen vanhustyön työkalupakin hyödyntäminen kasvun ja osallisuuden edistämiseksi

Kasvun ja osallisuuden edistämisen menetelmät 4osp

- päivittäisissä toiminnoissa ohjaaminen ja avustaminen voimavaralähtöisesti
- lasten terveyden edistäminen; pituus, paino, pääncasvu, näön seuranta, hampaiden kehitys, lasten yleisimmät sairaudet, tapaturmat
- hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtiminen, liikkumisen, suunterveyden ja positiivisen mielenterveyden edistäminen
- ravitsemus ja hyvinvointi; ruokailussa ohjaaminen, ravitsemussuositukset, erityisruokavaliot, uskonnolliset ja eettiset ruokavaliot (HYGi-passi)
- leikin merkitys kehityksen eri osa-alueilla
- toiminnan ohjaus, ryhmän ohjaamisen suunnittelu, toteutus ja arviointi (toiminnallisen tuokion järjestäminen)
- apuvälineiden ja teknologian hyödyntäminen, ympäristön esteettömyys

Turvallisuuden edistäminen 1osp

- työturvallisuus
- asiakasturvallisuuden edistäminen
- ergonominen työskentely (TYKY – passi, osa-alue 1)
- työhyvinvointi

Kasvun ja osallisuuden edistäminen työssä 11osp

- työskentelemällä lähihoitajan työtehtävissä varhaiskasvatuksessa tai muussa kasvun ja osallisuuden edistämisen toimintaympäristössä

Arviointisuunnitelma Henkilökohtainen näytön ja arvioinnin suunnitelma kirjataan HOKSiin.
Saamelaiskulttuurin toteutuminen Opiskelun tukimateriaalina ja suunnitelmallisen työskentelyn pohjana käytetään Saamelaisen varhaiskasvatuksen arjen käytänteet – opasta. Saamelaiseen varhaiskasvatukseen perehdytään teoriassa ja tutustaan sen toteutukseen käytännössä mm. vierailemalla kielipesissä ja saamenkielisissä päivähoitoyksiköissä. Saamelaiskulttuuriin tutustutaan yleisellä tasolla (elämiss maailma, yhteiskunta, kertomaperinne) ja rohkaistaan opiskelijoita käyttämään saamen kieltä.
Etenemisen ehto Ei ole.

9.1.2 Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen, 30 osp (106226)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa:

- työskennellä lähihoitajan työtä ohjaavien säädösten ja ohjeiden mukaan
- suunnitella työtään
- toimia vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa
- käyttää asiakkaan toimintakykyä edistävää ja voimavaralähtöistä työotetta
- motivoida asiakasta terveyttä ja hyvinvointia edistävään omahoitoon ja ehkäisemään riskejä
- ohjata asiakasta toiminnallisuuteen
- käyttää alan työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja perushoidossa ja huolenpidossa, saattohoidossa ja lääkehoidossa
- antaa tietoa palveluista
- ohjata apuvälineiden ja hyvinvointia tukevan teknologian käytössä ja huollossa
- ylläpitää turvallisuutta, työkykyään ja työhyvinvointiaan
- kehittää toimintaansa ja perustella ratkaisujaan ammatillisella tiedolla.

[https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/3708356:](https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/3708356)

Toteutussuunnitelma Tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten mukaisia taitoja opitaan oppilaitoksessa ja/tai työpaikalla. Perustiedot ja -taidot opiskellaan seuraavissa oppimisympäristöissä: Oppimiseen ohjataan oppilaitoksen opetustiloissa teoriaopetuksena, verkko-opintoina ja itsenäisin tehtävin sekä käytännön harjoituksina hoitoluokassa, toiminnallisia tapahtumia suunnittelemalla ja toteuttamalla. Osaamista vahvistetaan työpaikalla tapahtuvan koulutuksen yhteydessä ohjatusti ja itsenäisesti. Opitaan;

Lähihoitajan työhyvinvointia ja toimintakykyä edistäen 2osp

- sosiaali- ja terveysalan työtä ohjaavat säädökset, säännökset ja määräykset
- sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelut
- hoitotyön prosessi (FinCC); rakenteellinen kirjaaminen ja raportointi
- suunnitelmallinen työskentely
- kestävä kehitys
- asiakaslähtöisyys
- omavalvonta
- saamelaisen kulttuuritaustan huomioiminen hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistämässä

Toimintakyvyn tukeminen 2osp

- toimintakyvyn arviointi
- voimavaralähtöinen työote
- fyysinen toimintakyky
- psyykkinen toimintakyky
- sosiaalinen toimintakyky
- liikkumisen tukeminen ja avustaminen
- aktiviteettia edistävä toiminta, toiminnalliset menetelmät
- apuvälineet ja hyvinvointia tukevan teknologian käyttö ja huolto

Vuorovaikutus asiakkaan kanssa 1osp

- vuorovaikutus muistisairaana asiakkaan kanssa
- aistitoimintojen ongelmat
- selkokieli
- afasia
- kosketus vuorovaikutuksen tukena
- digitaalinen viestintä -teknologia

Ihmisen elimistön rakenne ja toiminta 2osp

- veri, verenkierto, hengitys
- ravitsemus; ruuansulatuselimistö,
- nestetasapaino; munuaiset ja virtsaneritys,
- erittäminen; suolisto ja sen toiminnan ylläpitäminen
- luusto, lihakset
- aineenvaihdunnan säätely (hermosto ja hormonit)
- kudoseheys; ihon rakenne

Päivittäiset toiminnot ja arjessa avustaminen 3osp

- peseytymisessä avustaminen, suuhygieniä ja suunhoito, ihon hoito, jalkojen hoito, pukeutuminen ja vaatehuolto
- ravitsemushoito - ruokailutilanteiden järjestäminen, avustaminen ja ravinnon saannin turvaaminen
- kodin siisteys ja vuoteen sijaaminen
- virtsaamisen seuranta

- ulostamisen seuranta
- peruselintoimintojen tarkkailu ABCDE-menetelmällä
- hengityksen tarkkailu ja auttamismenetelmät
- sydämen ja verenkierron tarkkailu ja seuranta
- tajunnantason seuranta
- aivoverenkiertohäiriöiden tunnistaminen
- lämpö- ja nestetasapainon seuranta

Kansansairaudet ja terveyden edistäminen 5osp

- omahoito osana terveyttä ja hyvinvointia
- sydän- ja verisuonisairaudet; MBO, sepelvaltimotauti, verenpainetauti, sydämen vajaatoiminta, aivoverenvuoto, aivoinfarkti, diabetes
- syöpäsairaudet
- yleisimmät muistisairaudet
- hengityselinsairaudet; astma, allergia
- neurologiset sairaudet; epilepsia, Parkinsonin tauti
- tuki- ja liikuntaelinsairaudet; osteoporoosi, reuma, artroosi
- mielenterveys- ja päihdesairaudet
- uni ja nukkuminen
- seksuaalisuus
- erityisruokavaliot, ruokayliherkkyydet, iäkkäiden ravitsemuksen erityispiirteet, peg-ravitsemus
- haavanhoito
- kivun hoito
- saattohoito
- ensiapu EA-1

Lääkehoidon toteuttaminen ja lääkelaskenta 2osp

- lääkehoito osana asiakkaan/potilaan kokonaishoitoa
- lääke muodot ja antotavat
- turvallisen lääkehoidon toteuttaminen, lääkkeenjako, lääkkeen antaminen, injektion antaminen,
- lääkemääräyksen tulkinta ja uusiminen
- Pharmaca Fennican ja sähköisten lääketietojärjestelmien käyttö
- lääkehoidon ohjaus
- yleisimpien kansansairauksi hoidossa käytettävät lääkkeet
- yleisimpien lääkkeiden vaikutukset ja sivuvaikutukset
- ruuansulatuskanavan sairauksien lääkehoito; ummetus
- lääkekuurit ja resistenssi
- lääkkeen vaikutuksen seuranta
- lääkepoikkeama
- lääkelaskenta virheettömästi

Työkyvyn ylläpitäminen 1osp

- työturvallisuus
- aseptisen työskentelyn periaatteet

- ergonomia
- työhyvinvointi ja työkyvyn ylläpitäminen
- oman osaamisen arviointi ja kehittäminen

Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen työssä 12osp

- työskentelemällä lähihoitajan työtehtävissä sosiaali- ja terveysalalla asiakkaan hyvinvointia ja toimintakykyä edistäen

Arviointisuunnitelma

Henkilökohtainen näytön ja arvioinnin suunnitelma kirjataan HOKSiin.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Kulttuuritietoisuuteen ohjataan tutustumalla saamelaisen asiakkaan kohtaamiseen laadittuihin työkaluihin (mm. saamelaisen vanhustyön työkalupakki) sekä asiantuntijaluentojen ja tutustumiskohteiden avulla. Opiskelija kohtaa saamelaisia asiakkaita työssäoppimisten yhteydessä. Opiskelija käyttää työssäoppimisen aikana saamen kieliä. Opintoihin kuuluu tutustuminen Sami Soster Ry:n toimintaan sekä Saamelaiskäräjien toimintaan sosiaali- ja terveysalan näkökulmasta.

Etenemisen ehto

Ei ole.

9.2 Sairaanhoidon ja huolenpidon osaamisala

9.2.1 Kotihoidossa toimiminen, 40 osp (106234)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa:

- työskennellä sosiaali- ja terveysalan työn säädösten, toimintaperiaatteiden, arvojen ja eettisten periaatteiden mukaan
- suunnitella työtään ja tehdä yhteistyötä työryhmän ja verkoston kanssa
- suunnitella, toteuttaa ja arvioida työtään kotona asuvan asiakkaan luona
- toimia vuorovaikutuksessa asiakkaan ja hänen läheistensä kanssa
- käyttää alan työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja kotihoidon asiakkaan toimintakyvyn edistämiseksi
- toteuttaa lääkehoitoa kotona
- toteuttaa saattohoitoa kotona
- ohjata palveluiden käytössä
- ylläpitää ja edistää turvallisuutta, työkykyään ja työhyvinvointiaan
- arvioida ja kehittää toimintaansa
- arvioida mahdollisuuksiaan toimia hyvinvointialan yrittäjänä.

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/3708358>

Toteutussuunnitelma

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten mukaisia taitoja opitaan oppilaitoksessa ja/tai työpaikalla.

Perustiedot ja -taidot opiskellaan seuraavissa oppimisympäristöissä;

Oppimiseen ohjataan oppilaitoksen opetustiloissa teoriaopetuksena, verkko-opintoina ja itsenäisin tehtävin sekä käytännön harjoituksina hoitoluokassa, toiminnallisia tapahtumia suunnittelemalla ja toteuttamalla. Osaamista vahvistetaan työpaikalla tapahtuvan koulutuksen yhteydessä ohjatusti ja itsenäisesti.

Opitaan;

Työskentely kotihoitotyötä ohjaavien säädösten mukaan 2osp

- lähihoitajan tehtävät kotihoidossa
- kotihoidon järjestäminen ja lainsäädäntö
- kotihoitotyön eettiset periaatteet
- kotona asuvan palvelut
- omaishoito
- kotihoidon asiakkaan taloudelliset tukitoimet
- ohjaus-, yhteydenotto- ja ilmoitusvelvollisuus
- tietosuoja ja salassapito sekä hallinto- ja julkisuuslain periaatteet
- kestävä kehitys kotihoidossa

Johdanto saamelaiskulttuuriin 3osp

- tutustumalla saamelaisen kulttuurin keskeisiin piirteisiin
- tutustumalla saamen kieleen
- hankkimalla saamen kieleen ja saamelaiskulttuuriin liittyvää tietoa erilaisista lähteistä

Kotihoidon asiakkaan polku 2osp

- kotihoidon asiakkaan hoitopolku
- palveluohjaus; toimintakyvyn ja palvelutarpeen arviointi ja mittaaminen
- palvelu- ja hoitosuunnitelman laatiminen
- lähihoitajan ensikäynti ja kirjaaminen kotihoidossa

Ammatillinen vuorovaikutus 1osp

- kosketus, huumori ja läsnäolo
- yksityisyyden, tottumusten ja omaisuuden kunnioittaminen
- selkokieli ja ilmaisun mukauttaminen sekä puhetta tukevat menetelmät
- teknologian tuki kommunikoinnissa
- yhteistyö perheen, omaishoitajan ja tukiverkoston kanssa
- moniammatillisuus ja kolmannen sektorin toimijat
- vuorovaikutus eri kulttuureista tulevien kanssa
- Saamelaisen vanhustyön työkalupakki vuorovaikutuksen tukeminen
- haasteellisesti käyttäytyvän asiakkaan kohtaaminen

Asiakkaan turvallisuus kotihoidossa 2osp

- aseptinen toiminta
- tapaturmien ennaltaehkäisy
- turvateknologian hyödyntäminen
- perhe- ja lähisuhdeväkivalta kotihoidossa
- ensiapu EA-2

Toimintakyvyn tukeminen päivittäisissä toiminnoissa 2osp

- päivittäisistä toiminnoista huolehtiminen
- suun terveys
- ruokailu ja ravitsemus kotihoidossa
- arkiliikuntaan ohjaaminen
- apuvälineet kotihoidossa
- uni ja lepo
- seksuaalisuuden huomioiminen
- arjen mielekkyyden edistäminen
- mielenterveyden tukeminen ja päihitteettömyyden edistäminen, perhe- ja lähisuhdeväkivalta
- virikkeisiin ja sosiaaliseen elämään kannustaminen

Kotihoidon asiakkaan hoitotyö 6osp

- ikääntymismuutokset, ikääntymisen aiheuttamat muutokset elimistön normaalissa rakenteessa ja toiminnassa
- sydän- ja verisuonitautien hoitotyö; verenpainetauti, sepelvaltimotauti, sydäninfarkti, sydämen vajaatoiminta, eteisvärinä, aivoverenkiertohäiriöt
- umpirauhasten sairauksien hoitotyö; diabetes
- neurologisten sairauksien hoitotyö; muistisairaudet, parkinsonin tauti
- tuki- ja liikuntaelinsairaudet
- syöpäsairauksien hoitotyö
- hengityselinsairauksien hoitotyö
- mielenterveys- ja päihdesairauksien hoitotyö
- haavanhoito; krooninen alaraajahaava
- kivun hoito

Palliativinen hoito 1osp

- palliativisen hoidon periaatteet
- saattohoitopäätös ja hoitotahto
- saattohoidossa olevan asiakkaan ja hänen läheisten kohtaaminen
- moniammatillinen yhteistyö
- kuolevan asiakkaan kokonaisvaltainen hoitotyö
- kuoleman kohtaaminen ja omaisten tukeminen

Lääkehoito 2osp

- lääkehoidon turvallisuus
- ikääntymismuutosten ja iäkkäiden lääkehoidon riskien huomioiminen
- lääkehoidon ohjaus tavallisimpien kansansairauksien osalta
- eri sairauksien lääkehoito ja ohjaus

- sydän ja verenkiertoelimistön lääkehoito
- diabeteslääkkeet
- parkinsonin taudin lääkehoito
- muistisairauksien lääkehoito
- syöpäsairauksien lääkehoito
- mielenterveys- ja päihdesairauksien lääkehoito
- kivun lääkehoito
- lääkkeiden jakaminen
 - lääkkeiden annosjakelu ja dosettijakelu
 - injektiona annettavat lääkkeet
 - inhaloitavat lääkkeet
 - silmätipat
 - muut kotona annettavat lääkemuodot
- teknologia lääkehoidon tukena
- lääketilauksen tekeminen
- lääkemääräysten tulkinta ja reseptilääkkeet
- itsehoitolääkkeiden, vitamiinien, hivenaineiden ja luontaistuotteiden käytön ohjaus

Kotihoidon työssä toimiminen 1osp

- työturvallisuus
- työhyvinvointi ja työkyvyn ylläpito
- myönteisen ilmapiirin edistäminen työssä
- suunnitelmallinen työskentely
- oman osaamisen arviointi ja kehittäminen
- yrittäjäyys kotihoidossa
- palautteen anto ja vastaanottaminen
- kotihoitotyössä viestiminen ja työn markkinointi
- näyttöön perustuva hoitotyö

Kotihoidossa toimiminen 18 osp

- työskentely lähihoitajan tehtävissä kotihoidossa tai lyhytaikaishoidon ympäristössä tai asiakkaan kotona

Arviointisuunnitelma

Henkilökohtainen näytön ja arvioinnin suunnitelma kirjataan HOKSiin.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Asiakkaan kulttuurisensitiiviseen kohtaamiseen kotihoidossa ohjataan tutustumalla saamelaisen asiakkaan kohtaamiseen laadittuihin työkaluihin (mm. saamelaisen vanhustyön työkalupakki) sekä asiantuntijaluentojen ja tutustumiskohteiden avulla. Opiskelija kohtaa saamelaisia asiakkaita työssäoppimisten yhteydessä. Opiskelija käyttää työssäoppimisen aikana saamen kieliä. Opintoihin kuuluu tutustuminen Sami Soster Ry:n toimintaan.

Saamen kielen opettaja arvioi Johdanto saamelaiskulttuuriin –osuuden suoritetuksi S-merkinnällä, antaa arvioinnin ofelaš-ohjaajalle, joka kirjaa suorituksen Wilmaan.

Etenemisen ehto: Kasvun ja osallisuuden sekä Hyvinvoinnin edistämisen tutkinnon osat tulee suorittaa hyväksytysti näytöissä ennen tämän tutkinnon osan näyttöä.

9.2.2 Sairaanhoitotyössä toiminen, 35 osp (106245)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa:

- työskennellä sosiaali- ja terveysalan työn säädösten, toimintaperiaatteiden, arvojen ja eettisten periaatteiden mukaan
- suunnitella työtään sairaanhoitotyössä ja tehdä yhteistyötä työryhmän ja verkoston kanssa
- suunnitella, toteuttaa ja arvioida asiakkaan sairaanhoitoa ja huolenpitoa
- toimia vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa
- käyttää alan työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja sairaanhoitotyössä
- toteuttaa lääkehoitoa
- ohjata palveluiden käytössä
- ylläpitää ja edistää turvallisuutta, työkykyään ja työhyvinvointiaan
- arvioida ja kehittää toimintaansa.

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/3708247>

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten mukaisia taitoja opitaan oppilaitoksessa ja/tai työpaikalla.

Perustiedot ja -taidot opiskellaan seuraavissa oppimisympäristöissä;

Oppimiseen ohjataan oppilaitoksen opetustiloissa teoriaopetuksena, verkko-opintoina ja itsenäisin tehtävin sekä käytännön harjoituksina hoitoluokassa, toiminnallisia tapahtumia suunnittelemalla ja toteuttamalla. Osaamista vahvistetaan työpaikalla tapahtuvan koulutuksen yhteydessä ohjatusti ja itsenäisesti.

Opitaan;

Sairaanhoitotyötä ohjaavat säädökset ja toimintaperiaatteet 2osp

- Sosiaali- ja terveysalan lainsäädäntö, määräykset ja toimintaperiaatteet
- lähihoitajan eettiset periaatteet
- tietosuoja ja salassapito sekä hallinto- ja julkisuuslain periaatteet
- asiakaslähtöisyys
- kielitaidon huomioiminen
- omavalvonta
- sairasturva
- kestävä kehitys

Työn suunnittelu, toteutus, arviointi ja kehittäminen 6osp

- suunnitelmallinen ja tavoitteellinen työskentely
- hoitotyön rakenteellinen kirjaaminen (FinCC) asiakassuunnitelman laatiminen yhdessä asiakkaan kanssa

- potilas- ja asiakastietojärjestelmien käyttö
- raportointi (ISBAR tiedonsiirtomenetelmä)
- ammatillinen vuorovaikutus
- työryhmässä työskentely, moniammatillisuus, kolmannen sektorin toimijat
- opettaminen ja oppiminen hoitotyössä
- tieto ja viestintätekniikan hyödyntäminen
- hoitotyön kehittäminen, oman alan kehittämistyö

Hoidon ja huolenpittotyössä toimiminen 8osp

- näyttöön perustuva hoitotyö
- hoitopolku
- tutkimukseen ohjaaminen
 - kuvantamismenetelmät
 - laboratorio- ja vieritutkimukset, vieritutkimusnäytteen ottaminen
- valmistelee, avustaa ja tekee hoitotoimenpiteitä
 - elintoimintojen mittaaminen ABCDE-menetelmällä (verenpaineen mittaus, pulssin seuranta, hengityksen tiheys, verensokeri, happisaturaatio ja lämpö), katetrointi, liman imeminen, hapen anto, EKG:n otto ja monitorointi, steriilin toimenpiteen valmistelu, letkuruokinta, ompeleiden poisto
- perioperatiivinen hoitotyö
- infektiosairauksien hoitotyö
- tartuntatautien hoitotyö
- ruoansulatuselimistön sairauksien hoitotyö
- virtsanerityselimistön sairauksien hoitotyö
- umpirauhasten sairauksien hoitotyö; metabolinen oireyhtymä, kilpirauhasen sairaudet
- neurologisten sairauksien hoitotyö; epilepsia, multipeliskleroosi
- ihotautilien hoitotyö
- haavanhoitotyö
- silmätautilien hoitotyö
- gynekologisten sairauksien hoitotyö
- seksuaaliterveys ja seksuaalisen suuntautuneisuuden moninaisuuden huomioiminen
- hoitoelvytyksessä toimiminen

Lääkehoito 2osp

- lähihoitajan lääkehoitosuunnitelman mukainen toiminta
- lääkkeiden käsitleminen, annosteleminen ja antaminen virheettömästi.
- eri sairauksien lääkehoito
 - sydän ja verenkiertoelimistön lääkehoito
 - diabeteslääkkeet
 - epilepsian lääkehoito
 - infektioitautilien lääkehoito
 - muistisairauksien lääkehoito
 - syöpäsairauksien lääkehoito
 - silmä- ja ihotautilien lääkehoito (glaukooma, atopia, psoriasis, sieninfektiot iholla ja syyhy)
 - kirurgisten sairauksien lääkehoito
- kivun lääkehoito
- lääkkeiden vaikutukset, yleisimmät haittavaikutukset
- lääkkeiden yhteisvaikutukset

- lääkkeiden väärinkäytön ilmiöt
- lääkehoidon ohjaus
- sähköisten lääkemääräysten ohjaus
- lääkelaskenta (annoslaskut ja yksikönmuunnokset)
- yleisimpien lääketietokantojen käyttö

Työhyvinvointi ja turvallisuus hoitotyössä 1osp

- työturvallisuus
- työhyvinvointi ja työkyvyn ylläpitäminen
- potilas- ja asiakasturvallisuus
- aseptinen työskentely hoitotyössä
- ergonominen työskentely
- asiakkaan voimavarojen ja toimintakyvyn arviointi sekä apuvälineiden tarkoituksen mukainen käyttö
- haasteellisesti käyttäytyvä asiakas

Sairaanhoitotyössä toimiminen 17osp

- työskentely lähihoitajan tehtävissä sairaanhoidon ja huolenpidon toimintaympäristöissä.

Arviointisuunnitelma

Henkilökohtainen näytön ja arvioinnin suunnitelma kirjataan HOKSiin.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Asiakkaan kulttuurisensitiiviseen kohtaamiseen sairaanhoidon ja huolenpidon ympäristöissä ohjataan tutustumalla saamelaisen asiakkaan kohtaamiseen laadittuihin työkaluihin (mm. saamelaisen vanhustyön työkalupakki) sekä asiantuntijaluentojen ja tutustumiskohteiden avulla. Opiskelija kohtaa saamelaisia asiakkaita työssäoppimisten yhteydessä. Opiskelija käyttää työssäoppimisen aikana saamen kieliä. Opintoihin kuuluu tutustuminen Sami Soster Ry:n toimintaan.

Etenemisen ehto

Kasvun ja osallisuuden sekä Hyvinvoinnin edistämisen tutkinnon osat tulee suorittaa hyväksytysti näytöissä ennen tämän tutkinnon osan näyttöä.

9.3 Valinnaiset tutkinnon osat

9.3.1 Saamen kieli ja kulttuuri 15 osp

Saamen kieli, 5 osp, alkeista alkava, valinnainen

Osaamistavoitteet

Opiskelija osaa

- käyttää saamen kieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- saamen kielen perusrakenteita

Osaamisen arviointi

Opiskelija käyttää saamen kieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Opiskelija

Tyydyttävä 1	• kertoo ohjatusti itsestään muutamia perusasioita saameksi ja vastaa hänelle esitettyihin kysymyksiin ennakoitavissa olevissa ja tutuissa tilanteissa • hallitsee yksittäisiä irrallisia sanoja, fraaseja ja ilmauksia, jotka liittyvät jokapäiväisiin yksinkertaisiin tilanteisiin • ymmärtää osa-alueen aihepiireihin liittyvää yksinkertaista, hidastempoista puhetta • ymmärtää tuettuna lyhyitä ja yksinkertaisia saamenkielisiä tekstejä, jotka liittyvät välittömiin tarpeisiin • tuottaa ohjatusti vuorovaikutuksessa tarvittavia hyvin lyhyitä ja yksinkertaisia viestejä ja tekstejä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• kertoo itsestään joitain perusasioita saameksi sekä vastaa itseään koskeviin yksinkertaisiin kysymyksiin ja osallistuu keskusteluun, mikäli keskustelukumppani puhuu selkeästi • hallitsee suppeaa, konkreettisiin ja jokapäiväisiin tarpeisiin liittyvää sanastoa • ymmärtää osa-alueen aihepiireihin liittyvää tavanomaista, normaalitempoista puhetta • ymmärtää lyhyitä ja yksinkertaisia saamenkielisiä tekstejä • tuottaa vuorovaikutuksessa tarvittavia yksinkertaisia viestejä ja tekstejä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• kertoo itsestään perusasioita saameksi, vastaa itseään koskeviin saamenkielisiin kysymyksiin sekä esittää tarvittaessa tarkentavia lisäkysymyksiä ja pystyy ilmaisemaan mielipiteensä itseensä liittyvistä asioista, mutta ei pysty välttämättä perustelemaan sitä • hallitsee osa-alueen sanaston • ymmärtää osa-alueen aihepiireihin liittyvää tavanomaista puhetta • ymmärtää ja tulkitsee osa-alueen aihepiireihin liittyviä lyhyitä ja yksinkertaisia saamenkielisiä tekstejä • tuottaa monipuolisesti vuorovaikutuksessa tarvittavia yksinkertaisia viestejä ja tekstejä

Opiskelija hallitsee saamen kielen perusrakenteita.

Opiskelija

Tyydyttävä 1	• käyttää tuetusti joitain saamen kielen perusrakenteita
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• käyttää joitain saamen kielen perusrakenteita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• käyttää saamen kielen perusrakenteita

Toteutussuunnitelma

Osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

Saamen kieli, 5 osp, valinnainen

- yksinkertaisiin jokapäiväisiin tilanteisiin liittyvä suullinen ja kirjallinen viestintä
- perusrakenteita ja perussanastoa

Arviointisuunnitelma

- Osaaminen osoitetaan kirjallisilla ja suullisilla tehtävillä ja/tai kokeella.

Saamen kieli, 7 osp, jatko, valinnainen**Osaamistavoitteet**

Opiskelija osaa

- käyttää saamen kieltä erilaisissa arki- ja työelämän vuorovaikutustilanteissa
- saamen kielen perusrakenteita ja oman alansa sanastoa

Osaamisen arviointi

Opiskelija käyttää saamen kieltä monipuolisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Opiskelija

Tyydyttävä 1	• pystyy viestimään suullisesti ja kirjallisesti erittäin suppeasti päivittäiseen elämään liittyvissä tilanteissa, kertomaan itsestään ja ympäristöstään: tuotos on rakenteiden osalta epätarkkaa, puutteellista ja paikoin vaikea ymmärtää, pitempi tuotos kokonaisuutena katkonaista, sanastovaraston suppeus rajoittaa ilmaisua, perusrakenteiden hallinnassa ja ääntämisessä puutteita • ymmärtää rutiininomaisia suullisia ja kirjallisia viestejä ja tekstejä • pystyy soveltamaan oppimaansa vain kaikkein tutuimmissa ja yksinkertaisimmissa kielenkäyttötilanteissa • arvioi ja kehittää ohjatusti kielitaitoaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• pystyy viestimään suullisesti ja kirjallisesti hyvin päivittäiseen elämään liittyvissä tilanteissa, kertomaan itsestään ja ympäristöstään: tuotos on paikoitellen varsin sujuvaa ja pääosin ymmärrettävää, sanojen ja rakenteiden epätarkkuus vaikeuttavat ja katkaisevat merkityksen välittymistä, pitemmissä tuotoksissa perusrakenteetkin

	tuottavat vaikeuksia, tulee ymmärretyksi kielellisistä ja/tai ääntämisestä johtuvista puutteista huolimatta • ymmärtää hyvin vaihtelevia suullisia ja kirjallisia viestejä ja tekstejä, saa selvän tekstin pääasioista • pystyy soveltamaan hyvin oppimaansa tutuissa kielenkäyttötilanteissa • arvioi ja kehittää kielitaitoaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• pystyy viestimään suullisesti ja kirjallisesti erinomaisesti päivittäiseen elämään liittyvissä tilanteissa, kertomaan itsestään ja ympäristöstään: tuotos on rakenteiden, sisällön ja ääntämisen osalta erinomaista, johdonmukaista ja ymmärrettävää, selkeää ja sujuvaa • ymmärtää vaativiakin suullisia ja kirjallisia viestejä ja tekstejä • osaa soveltaa oppimaansa myös ennakoimattomissa kielenkäyttötilanteissa • arvioi ja kehittää kielitaitoaan monipuolisesti ja oma-aloitteisesti

Opiskelija osaa monipuolisesti saamen kielen perusrakenteita ja sanastoa.

Opiskelija

Tyydyttävä 1	• hallitsee vähäisesti kielen perusrakenteita ja sanastoa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• hallitsee perusrakenteet ja sanaston
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• hallitsee monipuolisesti perusrakenteet ja sanaston

Toteutussuunnitelma

Osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

Saamen kieli, 7 osp, valinnainen

- arkielämän tilanteisiin liittyvä suullinen ja kirjallinen viestintä
- oman alan työtehtäviin liittyvä suullinen ja kirjallinen viestintä
- erilaisia ääntämis-, keskustelu- kuuntelu- ja kirjoitusharjoituksia
- perusrakenteita ja sanastoa

Arviointisuunnitelma

Osaaminen osoitetaan kirjallisilla ja suullisilla tehtävillä ja/tai kokeella.

Saamelaiskulttuurisensitiivisyys omalla ammattialalla, 3 osp, valinnainen

Saamelaiskulttuurisensitiivisyys on kulttuurista ymmärrystä ajattelutavoista, arvoista, normeista ja toimintatavoista, herkkyyttä huomioida saamelaiskulttuurin erityispiirteitä, kulttuurisesti vastaanottavaista ja ymmärtävistä asennoitumistapaa, käyttäytymistä, havainnoimista ja kykyä tunnistaa minkälaisia merkityksiä saamelaiskulttuurissa on. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ollaan valmiita kohtaamaan toinen ihminen arvostavasti tiedostaen hänen saamelainen

kulttuuritaustansa. Saamelaiskulttuurisensitiivisyys on myös sitä, että harjaannuttaa itsensä tietoisesti hankkimaan vuorovaikutteisia kokemuksia ja tietoa saamelaiskulttuurista ja tunnistaa ja kunnioittaa saamelaisen kulttuuriperinnön arvoa ja rikkautta.

Osaamistavoitteet

Opiskelija osaa

- havainnoida ja kerätä tietoa saamelaiskulttuurista oman alansa näkökulmasta
- ottaa huomioon saamelaiskulttuuria omalla alallaan

Osaamisen arviointi

Opiskelija havainnoi ja kerää tietoa saamelaiskulttuurista oman alansa näkökulmasta.

Opiskelija

Tyydyttävä 1	• havainnoi saamelaiskulttuuria ohjatusti
	• kerää suppeasti tietoa saamelaiskulttuurista työskentelynsä tueksi
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• havainnoi saamelaiskulttuuria
	• kerää tietoa saamelaiskulttuurista valitsemastaan näkökulmasta työskentelynsä tueksi
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• havainnoi monipuolisesti saamelaiskulttuuria
	• kerää tietoa monipuolisesti saamelaiskulttuurista valitsemistaan näkökulmasta työskentelynsä tueksi

Opiskelija ottaa huomioon saamelaiskulttuuria omalla alallaan.

Opiskelija

Tyydyttävä 1	• laatii pienimuotoisen tuotoksen saamelaiskulttuurisensitiivisyydestä ja pohtii lyhyesti saamelaiskulttuuria oman alansa näkökulmasta
	• hyödyntää tuotoksessa lähteitä suppeasti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• laatii tuotoksen saamelaiskulttuurisensitiivisyydestä ja pohtii saamelaiskulttuuria oman alansa näkökulmasta ja omassa toiminnassaan
	• hyödyntää tuotoksessa lähteitä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• laatii monipuolisen tuotoksen saamelaiskulttuurisensitiivisyydestä ja pohtii monipuolisesti saamelaiskulttuuria oman alansa näkökulmasta ja omassa toiminnassaan
	• hyödyntää tuotoksessa lähteitä monipuolisesti

Toteutussuunnitelma

Osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

Saamelaiskulttuurisensitiivisyys omalla ammattialalla, 3 osp, valinnainen

- saamelaiskulttuurin pohdintaa oman alan näkökulmasta

Arviointisuunnitelma

Osaaminen osoitetaan yhdessä sovitulla tuotoksella/tuotoksilla (esim. oppimispäiväkirja, video, portfolio, essee, raportti, esitelmä).

9.3.2 Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp (400011)

Opiskelija osaa

- perehtyä ammatillisen koulutuksen järjestämisuotoihin ja tutkintoihin
- toimia yhteyshenkilönä koulutuksen järjestäjän ja työpaikan välillä
- ohjata muita opiskelijoita työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ja muussa osaamisen hankkimisessa
- antaa palautetta osaamisen kehittämisestä.

Toteutussuunnitelma

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten mukaisia taitoja opitaan oppilaitoksessa ja/tai työpaikalla:

- ammatillisen koulutuksen järjestämisuodot
- koulutuksen järjestäjän ja työpaikan roolit ammatillisessa koulutuksessa
- opiskelijoiden perehdyttäminen, ohjaaminen, palautteen antaminen ja arviointi
- henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS)

Arviointisuunnitelma

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Työelämässä oppimisen toteuttamisessa voidaan tehdä yhteistyötä saamelaisorganisaatioiden kanssa.

Etenemisen ehto

Ei ole.

9.3.3 Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp (400008)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- arvioida omia vahvuuksia ja osaamistaan
- etsiä ja ideoida liiketoimintamahdollisuuksia
- kehittää liikeidean ja laatia sille liiketoimintasuunnitelman
- verkostoitua sidosryhmien kanssa
- laatia yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat.

Linkki tutkinnon osan arviointiin:

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3855077/reformi/tutkinnonosat/3929203>

Toteutussuunnitelma

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten mukaisia taitoja opitaan oppilaitoksessa ja/tai työpaikalla:

- arvioimalla omia vahvuuksia ja osaamistaan
- tutustumalla toimintaympäristöön ja kilpailutilanteeseen
- laatimalla yksin tai ryhmän kanssa liiketoimintasuunnitelman kehittämälleen liikeidealalle
- verkostoitumalla sidosryhmien kanssa
- laatimalla yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat

Arviointisuunnitelma

Henkilökohtainen näytön ja arvioinnin suunnitelma kirjataan HOKSiin.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Opiskelijaa kannustetaan huomioimaan liiketoimintasuunnitelmassa saamelaislinkeinot ja toimiminen saamelaisalueella.

Etenemisen ehto

Ei ole.

9.3.4 Yrityksessä toimiminen, 15 osp (400009)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suunnitella yrityksen liiketoimintaa
- rakentaa liiketoimintaa edistäviä yhteistyöverkostoja
- harjoittaa yritystoimintaa
- arvioida ja kehittää yrityksen toimintaa.

Linkki tutkinnon osan arviointiin:

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3855077/reformi/tutkinnonosat/3929310>

Toteutussuunnitelma

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten mukaisia taitoja opitaan oppilaitoksessa ja/tai työpaikalla:

- suunnittelemalla yrityksen liiketoimintaa
- rakentamalla liiketoimintaa edistäviä yhteistyöverkostoja
- harjoittamalla yritystoimintaa omassa yrityksessä
- arvioimalla ja kehittämällä yrityksen toimintaa

Arviointisuunnitelma

Henkilökohtainen näytön ja arvioinnin suunnitelma kirjataan HOKSiin.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Tutkinnon osassa toteutetaan sisältöjä, joissa opiskelija perehtyy saamelaisalueeseen toimintaympäristönä, alueen erityispiirteisiin ja elinkeinoihin, sekä näiden tarjoamiin mahdollisuuksiin yritystoiminnassa ja sidosryhmäyhteistyössä.

Etenemisen ehto

Ei ole.

9.3.5 Yritystoiminta Saamelaisalueella, 15 osp

Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- arvioida omia vahvuuksiaan ja osaamistaan
- hahmottaa saamelaisalueen erityispiirteet toimintaympäristönä
- kehittää liikeidean ja arvioida sen toteuttamismahdollisuuksia
- rakentaa liiketoimintaa edistäviä yhteistyöverkostoja
- suunnitella, arvioida ja kehittää yrityksen liiketoimintaa
- toimia käytännön työtehtävissä yrittäjämäisesti

Toteutussuunnitelma

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten mukaisia taitoja opitaan oppilaitoksessa ja/tai työpaikalla:

- oppimalla tunnistamaan omia yrittäjäominaisuuksiaan, vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
- tutustumalla saamelaisalueen toimijoihin, toimialoihin, elinkeinoihin ja yrittäjiin
- verkostoitumalla alueen yritysten kanssa
- perehtymällä alueen erityispiirteisiin ja rajamuodollisuuksiin
- perehtymällä eri yritysmuotoihin sekä monialayrittäjyyteen ja sivutoimiseen yrittäjyyteen
- kehittämällä oman liikeidean ja arvioimalla sen toteuttamismahdollisuuksia
- osallistumalla käytännön työtehtäviin toimien yrittäjämäisesti
- harjoittelemalla ja kehittämällä yrittäjämäistä toimintaa erilaisissa oppimisympäristöissä

Arviointisuunnitelma

Henkilökohtainen näytön ja arvioinnin suunnitelma kirjataan HOKSiin.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Tutkinnon osassa toteutetaan sisältöjä, joissa opiskelija perehtyy saamelaisalueeseen toimintaympäristönä, alueen erityispiirteisiin ja elinkeinoihin, sekä näiden tarjoamiin mahdollisuuksiin yritystoiminnassa ja sidosryhmäyhteistyössä.

Etenemisen ehto

Ei ole.

Arviointitaulukko

Opiskelija osaa arvioida omia vahvuuksiaan ja osaamistaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	- kartoittaa omia vahvuuksiaan toimia yrittäjänä - tuo osittain ohjatusti esiin oman osaamisensa
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	- kartoittaa omat vahvuutensa toimia yrittäjänä - esittelee yritystoiminnassa tarvittavan osaamisensa
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	- tuo esiin omat vahvuutensa ja niiden hyödyntämismahdollisuudet yrittäjänä toimiessa - arvioi omaa osaamistaan ja kehittymistarpeitaan.

Opiskelija hahmottaa saamelaisalueen erityispiirteet toimintaympäristönä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	- hankkii tietoa suunnittelun tueksi saamelaisalueen elinkeinorakenteesta - tunnistaa suunnittelussa saamelaiskulttuurin, monikulttuurisuuden ja luonto-olosuhteet - tunnistaa mahdollisuuksia yhdistää eri toimialoja yritystoiminnassa - tuntee toimialansa merkittävimmät toimijat
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	- huomioi suunnittelussa saamelaisalueen elinkeinorakenteen - huomioi suunnittelussa saamelaiskulttuurin, monikulttuurisuuden ja luonto-olosuhteet - arvioi mahdollisuuksia yhdistää eri toimialoja yritystoiminnassa - tunnistaa toimintaympäristön logistiset erityispiirteet - tuntee toimialansa merkittävimmät toimijat ja ymmärtää verkostoyhteistyön merkityksen
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	- huomioi suunnittelussa saamelaisalueen elinkeinorakenteen - huomioi suunnittelussa saamelaiskulttuurin, monikulttuurisuuden ja luonto-olosuhteet - arvioi perustellen mahdollisuuksia yhdistää eri toimialoja yritystoiminnassa

	• huomioi suunnittelussa toimintaympäristön logistiset erityispiirteet • tuntee toimialansa merkittävimmät toimijat ja niiden toimintatavat ja tekee yhteistyötä heidän kanssa
--	---

Opiskelija kehittää liikeidean ja arvioida sen toteuttamismahdollisuuksia.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	• ideoi liikeidean osittain ohjatusti • ideoi liikeideaa ja kuvaa organisaation liiketoimintamallin (BMC) osittain ohjatusti • hankkii tietoa toimialan lainsäädännöstä ja turvallisuustekijöistä • hankkii tietoa yrityksen perustamista tukevista palveluista ja tietolähteistä • tunnistaa liikeidean toteuttamiseksi tarvittavia verkostoja
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	• ideoi liikeidean asiakaslähtöisesti • ideoi liikeideaa ja kuvaa organisaation liiketoimintamallin (BMC) • ottaa suunnittelussa huomioon toimialan lainsäädännön ja turvallisuustekijät. • löytää yrityksen perustamista tukevat keskeiset palvelut ja tietolähteet • kuvaa liikeidean toteuttamiseksi tarvittavia verkostoja
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	• ideoi liikeidean asiakaslähtöisesti ja arvioi sen toimivuutta • ennakoi ja analysoi markkinoiden ja kilpailutilanteen kehitysnäkymiä • laatii liikeidean pohjalta realistisen ja perustellun liiketoimintamallin (BMC) • laatii alustavan budjetin, rahoitussuunnitelman ja riskienhallinta-analyysin • ottaa suunnittelussa huomioon toimialan lainsäädännön ja turvallisuustekijät. • löytää yrityksen perustamista tukevia palveluita ja tietolähteitä hyödyntäen eri kanavia • kuvaa liikeidean toteuttamiseksi tarvittavia verkostoja ja arvioi yhteistyömahdollisuuksia

Opiskelija rakentaa liiketoimintaa edistäviä yhteistyöverkostoja.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa toiminnan kannalta keskeisiä yhteistyökumppaneita ja asiakkuuksia • verkostoituu osin ohjatusti keskeisten kumppaneiden kanssa

Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	• hankkii itsenäisesti tai ryhmän jäsenenä keskeisen yhteistyökumppanin tai asiakkaan • neuvottelee yhteistyön muodosta hankkimansa yhteistyökumppanin kanssa • solmii tarvittaessa yhteistyösopimuksen vastuut ja velvollisuudet huomioiden
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	• hankkii itsenäisesti yhteistyökumppaneita • sopii yhteistyön muodoista yhteistyökumppaneiden kanssa • solmii yhteistyösopimuksia vastuut ja velvollisuudet huomioiden • kartoittaa ja luo asiakkuuksia itsenäisesti

Opiskelija suunnittelee, arvioi ja kehittää yrityksen liiketoimintaa.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	• ratkaisee osin ohjatusti asiakaslähtöisesti yritystoimintaan liittyviä ongelmatilanteita • tunnistaa oman toimintansa merkityksen yrityksessä osana kokonaisuutta • arvioi yksin tai ryhmän jäsenenä yrityksen toimintaa
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	• ratkaisee asiakaslähtöisesti yritystoimintaan liittyviä ongelmatilanteita • arvioi toimintaansa ja asettaa toiminnalleen tavoitteita yrityksen strategisten tavoitteiden mukaisesti • tekee yksin tai ryhmän jäsenenä ehdotuksia yrityksen toiminnan kehittämiseksi huomioiden asiakkaiden ja sidosryhmien odotukset sekä laatu- ja kustannustavoitteet
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	• ratkaisee asiakaslähtöisesti yritystoimintaan liittyviä ongelmatilanteita varmistaen asiakastyytyväisyyden • arvioi toimintaansa yrittäjämäisesti suhteessa strategiaan tavoitteisiin • tekee aktiivisesti perusteltuja ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä yritystoiminnan kehittämiseksi strategisten tavoitteiden suuntaisesti.

Opiskelija toimii käytännön työtehtävissä yrittäjämäisesti.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa oman roolin ja tehtävät • suunnittelee osin ohjattuna omia työtehtäviä

	• toimii yksin tai ryhmän jäsenenä työtehtävissä
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	• ymmärtää oman roolin ja tehtävät • suunnittelee omat työtehtävät • hoitaa yksin tai ryhmän jäsenenä työtehtävät • ratkaisee ongelmatilanteita asiakaslähtöisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	• ymmärtää ja osaa perustella oman roolin ja tehtävät • suunnittelee omat työtehtävät osoittaen toiminnassa joustavuutta, tehokkuutta ja hyvää ajankäytön hallintaa • hoitaa yksin tai ryhmän jäsenenä työtehtävät vastuullisesti ja omatoimisesti • ratkaisee ongelmatilanteita asiakaslähtöisesti varmistaen asiakastyytyvyyden

9.3.6 Saattohoidossa toimiminen, 15 osp (106246)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- edistää saattohoidossa olevan ihmisen hyvinvointia ja elämänlaatua
- suunnitella, toteuttaa ja arvioida kuolemaa lähestyvän ihmisen kokonaisuhoitoa
- toimia vuorovaikutuksessa saattohoidossa olevan ihmisen ja hänen läheistensä kanssa
- käyttää alan työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja edistään saattohoidossa olevan ihmisen hyvinvointia
- tukea ja ohjata saattohoidossa olevan ihmisen läheisiä
- ylläpitää ja edistää turvallisuutta, työkykyään ja työhyvinvointiaan
- arvioida ja kehittää toimintaansa.

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/3708350>

Toteutussuunnitelma

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten mukaisia taitoja opitaan oppilaitoksessa ja/tai työpaikalla: "

- Työtä ohjaavat säädökset, määräykset ja toimintaperiaatteet
- Palliatiivisen hoidon ja saattohoidon käsitteet, periaatteet ja suositukset
- Palliatiivisen hoidon palvelujärjestelmä
- Eettiset periaatteet saattohoitotyössä
- Pace-toimintamalli
- Oireen mukainen kokonaisvaltainen hoito ja huolenpito saattohoidossa
- Eri uskontojen sekä kulttuurien merkityksen ymmärtäminen saattohoitotyössä
- Kohtaaminen ja vuorovaikutus
- Kuolema ja kuoleman jälkeinen hoito
- Suru ja surun kohtaaminen

- Oman työn ja työtapojen kehittäminen sekä työssä jaksaminen

Saattohoidossa toimiminen 11osp

Työskentely ammattitaitovaatimusten mukaisesti saattohoidon työympäristössä.

Osaamista vahvistavat ydinosamisen päivät 4 osp

Arviointisuunnitelma

Henkilökohtainen näytön ja arvioinnin suunnitelma kirjataan HOKSiin. Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Osaamista vahvistavilla ydinosamisen päivillä ja työelämässä oppimisen toteuttamisessa voidaan tehdä yhteistyötä saamelaisorganisaatioiden kanssa. Opiskelija kohtaa saamelaisia asiakkaita työssäoppimisten yhteydessä.

Etenemisen ehto

Ei ole.

9.3.7 Kotona asumisen ja elämänhallinnan tukeminen, 15 osp (106235)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- edistää asiakkaan kotona asumista tai sinne siirtymistä
- suunnitella ja arvioida työtään
- käyttää alan työmenetelmiä, -välineitä ja materiaaleja kotona asumisen tukemisessa ja elämänhallinnan vahvistamisessa
- ohjata asiakkaita palveluiden käytössä ja valintojen tekemisessä
- ylläpitää ja edistää turvallisuutta, työkykyään ja työhyvinvointiaan.
- arvioida ja kehittää työtä.

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/3708034>

Toteutussuunnitelma

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten mukaisia taitoja opitaan oppilaitoksessa ja/tai työpaikalla.

Keskeiset sisältöalueet

- Kotona asumisen eri vaihtoehdot ja niiden soveltuvuus asiakkaiden elämäntilanteeseen ja tuen tarpeeseen
- asiakkaan kokonaisvaltaisen toimintakyvyn tukeminen kotona arjessa, yksilöllisyys ja omatoimisuuden merkitys huomioiden
- asiakkaan kodin turvallisuus ja sen kokonaisvaltainen huomioiminen ja edistäminen

- sosiaalisen tuen tarpeet, sosiaalisten suhteiden rakentaminen ja ylläpitäminen
- palveluista tiedottaminen ja niiden käytössä ohjaaminen
- omasta työhyvinvoinnista ja jaksamisesta huolehtiminen

Työskentely kotihoidossa 11osp

Osaamista vahvistavat ydinosamisen päivät 4 osp

Arviointisuunnitelma

Henkilökohtainen näytön ja arvioinnin suunnitelma kirjataan HOKSiin.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Asiakkaan kulttuurisensitiiviseen kohtaamiseen kotihoidossa ohjataan tutustumalla saamelaisen asiakkaan kohtaamiseen laadittuihin työkaluihin (mm. saamelaisen vanhustyön työkalupakki) sekä asiantuntijatiedon avulla. Opiskelija kohtaa saamelaisia asiakkaita työssäoppimisten yhteydessä. Opiskelija käyttää työssäoppimisen aikana saamen kieltä.

Etenemisen ehto

Ei ole.

9.3.8 Huippuosaajana toimiminen, 15 osp (400010)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa:

- arvioida ja kehittää omaa osaamistaan ja työympäristöään
- työskennellä alan huippuosaamista vaativissa tehtävissä
- huomioida huipputuotannon, -tuotteen tai -palvelun laatuvaatimukset
- toimia alan verkostoissa ja yhteistyössä asiakkaan kanssa

[Linkki ePerusteisiin](#)

Toteutussuunnitelma Tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten mukaisia taitoja opitaan oppilaitoksessa ja/tai työpaikalla. • toimimalla huippuosaamista vaativissa oman alan työtehtävissä, esim. kansallisissa tai kansainvälisissä kilpailutilanteissa. • arvioimalla ja kehittämällä omaa osaamistaan ja työympäristöään • työskentelemällä alan huippuosaamista vaativissa tehtävissä • huomioimalla huipputuotannon, -tuotteen tai -palvelun laatuvaatimukset • toimimalla alan verkostoissa ja yhteistyössä asiakkaan kanssa
Arviointisuunnitelma Opiskelija osoittaa osaamisensa näytössä toimimalla huippuosaamista vaativissa oman alan työtehtävissä. Osaaminen on mahdollista osoittaa myös kansallisissa ja kansainvälisissä kilpailutilanteissa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin. Henkilökohtainen näytön ja arvioinnin suunnitelma kirjataan HOKSiin.
Saamelaiskulttuurin toteutuminen Työssäoppimisessa toteutetaan sisältöjä, joissa opiskelija harjoittelee kertomaan saamelaisista, saamelaisten historiasta ja nykypäivästä sekä kytkemään kerrontaa elävästä saamelaiskulttuurista toteutuviin asiakaspalvelutilanteisiin.
Etenemisen ehto Ei ole.

10 Yhteiset tutkinnon osat (35 osp), osaamisen arvioinnin toteuttamisen suunnitelmat

Tutkintoon kuuluvana opiskelija suorittaa 35 osaamispisteen laajuisesti yhteisiä tutkinnon osia. Niistä pakollisia tutkinnon osia on 26 osaamiseen laajuisesti ja valinnaisia tutkinnon osia 9 osaamispisteen laajuisesti. Yhteisten tutkinnon osien osaamistavoitteet osaamisen arviointi on kirjattu tutkinnon perusteisiin.

10.1 Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen (400012)

Pakolliset osa-alueet

- Äidinkieli (saame/suomi), 4 osp
- Toinen kotimainen kieli, ruotsi, 1 osp
- Vieraat kielet, englanti, 3 osp
- Toiminta digitaalisessa ympäristössä, 2 osp
- Taide- ja luova ilmaisu, 1 osp

Valinnaiset osa-alueet

- Äidinkieli (saame/suomi), 2 osp
- Toinen kotimainen kieli, ruotsi, 1 osp
- Toiminta digitaalisessa ympäristössä, 1 osp
- Taide- ja luova ilmaisu, 2 - 3 osp

VIESTINTÄ JA VUOROVAIKUTUS ÄIDINKIELELLÄ, SUOMI, 4 + 2 OSP

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija osaa

- toimia tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- tulkita erilaisia tekstejä sekä hankkia ja arvioida tietoja eri lähteistä
- tuottaa erilaisia tekstejä ja ilmaista tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä

Valinnaiset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija osaa

- kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan
- kehittää esiintymis- ja ryhmätaitojaan
- tulkita ja tuottaa erilaisia tekstejä

Arviointi

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3328283/reformi/tutkinnonosat/4181935>

Toteutussuunnitelma

Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 1, pakollinen, 1 osp

- tiedonhankinta erilaisista lähteistä
- tekijänoikeuksien ja lähteiden käytön periaatteet
- kirjoittaminen prosessina
- lähteisiin pohjautuvan tekstin laatiminen
- sähköiset viestit ja oppimispäiväkirja
- opiskelussa tarvittavan tieto- ja viestintäteknologian käyttöönotto ja soveltaminen
- kielenhuollon perusasioiden kertausta

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 2, pakollinen, 1 osp

- keskustelu- ja kuuntelutaidot
- esiintymistilanteeseen valmistautuminen sekä vuorovaikutteinen, johdonmukainen ja tilannekohtainen esiintyminen
- mielipiteen ilmaiseminen ja perusteleminen kirjallisesti ja suullisesti
- oman alan ilmiön tai asian suullinen esittely
- kielenhuollon perusasioiden kertausta

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 3, pakollinen, 1 osp

- alakohtaisten tekstien tunteminen ja laatiminen
- alakohtaisissa vuorovaikutustilanteissa viestiminen tilanteen mukaisella tavalla
- kielenhuollon perusasioiden kertausta

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 4, pakollinen, 1 osp

- työnhakuasiakirjojen laatiminen ja/tai päivittäminen
- työpaikkahaastattelussa toimiminen
- oman osaamisen ja/tai tekemisen esittely
- kielenhuollon perusasioiden kertausta

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 5, valinnainen, 1 osp

- sanaton viestintä
- kokous- ja neuvottelukäytännöt
- yhteistyöhakuinen toiminta ryhmätilanteissa
- kokouksen ja/tai palaverin asiakirjojen tunteminen ja laatiminen
- sekä spontaanien että valmisteltujen puheenvuorojen pitäminen
- perustelutaitojen syventäminen
- kielenhuollon perusasioiden kertausta

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 6, valinnainen, 1 osp

- toiminnallisen pienoistutkielman laatiminen
- suullisen esityksen valmistelemine ja pitäminen tutkielman pohjalta
- kielenhuollon perusasioiden kertausta

Arviointisuunnitelma

Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

VIESTINTÄ JA VUOROVAIKUTUS ÄIDINKIELELLÄ, SAAME, 4 + 2 OSP**Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp**

Opiskelija osaa

- toimia tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa saamen kielellä
- tulkita erilaisia tekstejä sekä hankkia ja arvioida tietoja eri lähteistä
- tuottaa erilaisia tekstejä ja ilmaista tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä saamen kielellä.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija osaa

- kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan saamen kielessä
- kehittää esiintymis- ja ryhmätaitojaan
- tulkita ja tuottaa erilaisia saamenkielisiä tekstejä

Arviointi

Ollašuhhtinplána |

Toteutussuunnitelma:

Suorggi máhttinulbmiliid dáidduid studeanta oahppá lagašoahpahusas dahje iehčanassii oahpaheaddji vehkiin iešguđetlágan oahppanbirrasiin. | Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

Gulahallan ja vuorrováikkuhus eatnigillii 1, bákkolaš, 1 mč

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 1, pakollinen, 1 osp

- árbediehtu gáldun | perinteistieto lähteenä
- dieđu ohcan iešguđetlágan gálduin | tiedonhankinta erilaisista lähteistä
- dahkkivuoigatvuodát ja gálduid geavaheami vuodđoáššit | tekijänoikeuksien ja lähteiden käytön periaatteet
- čállinproseassa | kirjoittaminen prosessina
- gálduide vuodđuduvvi deasvttá čállin | lähteisiin pohjautuvan tekstin laatiminen
- elektrovnnalaš birrasat ja oahppanbeaivegirji | elektoriniset ympäristöt ja oppimispäiväkirja
- dárbbaslaš diehto- ja gulahallanteknologiaa atnui váldin ja heiveheapmi | tarvittavan tieto- ja viestintäteknologian käyttöönotto ja soveltaminen
- giellagáhttema vuodđoáššit | kielenhuollon perusasioita

Gulahallan ja vuorrováikkuhus eatnigillii 2, bákkolaš, 1 mč

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 2, pakollinen, 1 osp

- ságastallan- ja guldalandáiddut | keskustelu- ja kuuntelutaidot
- ovdanbuktimii ráhkkanepmi | esiintymiseen valmistautuminen
- oaivila birra muitaleapmi ja oaivila ákkastallan | mielipiteen ilmaiseminen ja perusteleminen
- iežas suorggi ášši birra muitaleapmi njálmmálaččat | oman alan asian suullinen esittely
- giellagáhttema vuodđoáššit | kielenhuollon perusasioita

Gulahallan ja vuorrováikkuhus eatnigillii 3, bákkolaš, 1 mč

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 3, pakollinen, 1 osp

- iežas suorggi deavstaid dovdan ja čállin | oman alan tekstien tunteminen ja laatiminen
- iežas suorggi dilálašvuodain gulahallan | oman alan vuorovaikutustilanteissa viestiminen
- giellagáhttema vuodđoáššit | kielenhuollon perusasioita

Gulahallan ja vuorrováikkuhus eatnigillii 4, bákkolaš, 1 mč

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 4, pakollinen, 1 osp

- iežas suorggi deasvttaid čállin | oman alansa tekstien laatiminen
- iežas suorggi gulahallandilálašvuodát | oman alansa vuorovaikutustilanteet
- iežas máhttima birra muitaleapmi | oman osaamisen esittely
- giellagáhttema vuodđoáššit | kielenhuollon perusasioita

Gulahallan ja vuorrováikkuhus eatnigillii 5, váljaoahput, 1 mč

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 5, valinnainen, 1 osp

- sánehis gulahallan | sanaton viestintä
- spontána ja válmmaštallon sáhkavuoruid doallan | spontaanin valmisteltujen puheenvuorojen
- oaivila ákkastallandáidduid čiekŋudeapmi | mielipiteen preustelutaitojen syventäminen
- giellagáhttema vuodđoáššit | kielenhuollon perusasioita

spontána ja válmmaštallon sáhkavuoruid doallan | spontaanin valmisteltujen puheenvuorojen

oaivila ákkastallandáidduid čiekŋudeapmi | mielipiteen preustelutaitojen syventäminen

giellagáhttema vuodđoáššit | kielenhuollon perusasioita

Gulahallan ja vuorrováikkuhus eatnigillii 6, váljaoahput, 1 mč

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 6, valinnainen, 1 osp

sáhkavuorru dahje unna dutkamušas árbedieđu vuodul | puheenvuoro tai pienoistutkielma perinnetiedon pohjalta

sáhkavuoru plánen | suullisen esityksen valmisteleminen

giellagáhttema vuodđoáššit | kielenhuollon perusasioita

Árvvoštallanplána | Arviointisuunnitelma

Studeanta čájeha máhttima oahppanbargguiguin ja dárbbu mielde iskosiin. | Opiskelija osoittaa osaamisensa oppimistehtävillä ja tarvittaessa kokeella.

Studeanta sáhttá maid čájehit iežas máhttima dalle go lea oktasaš dutkkusosiid oahpahedddjiiguin soahpan ja máhttima čájeheapmi lea čájehanplána mielde. | Opiskelija voi yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa ennakkoon sovitusti ja näytön suunnitelmansa mukaisesti osoittaa osaamistaan myös näytössä.

VIESTINTÄ JA VUOROVAIKUTUS ÄIDINKIELELLÄ, SUOMI TOISENA KIELENÄ, 4 + 2 OSP

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija osaa

- toimia tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- tulkita erialisia tekstejä sekä hankkia ja arvioida tietoja eri lähteistä
- tuottaa erialisia tekstejä ja ilmaista tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä

Valinnaiset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija osaa

- kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan
- kehittää omalla alallaan tarvittavaa kielitaitoaan
- tulkita ja tuottaa erilaisia tekstejä

Arviointi

[Linkki alakohtaiseen tutkinnon osan arviointiin](#)

Toteutussuunnitelma

Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 1, suomi toisena kielenä, pakollinen, 1 osp

- tiedonhankinta erilaisista lähteistä
- tekijänoikeuksien ja lähteiden käytön periaatteet
- kirjoittaminen prosessina
- lähteisiin pohjautuvan tekstin laatiminen
- sähköiset viestit ja oppimispäiväkirja
- opiskelussa tarvittavan tieto- ja viestintäteknologian käyttöönotto ja soveltaminen
- kirjoitetun kielen käytänteitä

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 2, suomi toisena kielenä, pakollinen, 1 osp

- keskustelu- ja kuuntelutaidot
- esiintymistilanteeseen valmistautuminen sekä vuorovaikutteinen, johdonmukainen ja tilannekohtainen esiintyminen
- mielipiteen ilmaiseminen ja perusteleminen kirjallisesti ja suullisesti
- oman alan ilmiön tai asian suullinen esittely
- kirjoitetun kielen käytänteitä

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 3, suomi toisena kielenä, pakollinen, 1 osp

- alakohtaisten tekstien tunteminen ja laatiminen
- alakohtaisissa vuorovaikutustilanteissa viestiminen tilanteen mukaisella tavalla
- kirjoitetun kielen käytänteitä

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 4, suomi toisena kielenä, pakollinen, 1 osp

- työnhakuasiakirjojen laatiminen ja/tai päivittäminen
- työpaikkahaastattelussa toimiminen
- oman osaamisen ja/tai tekemisen esittely
- kirjoitetun kielen käytänteitä

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 5, suomi toisena kielenä, valinnainen, 1 osp

- sanaton viestintä
- kokous- ja neuvottelukäytännöt
- kokouksen ja/tai palaverin asiakirjojen tunteminen ja laatiminen
- puheenvuorojen pitäminen
- perustelutaitojen syventäminen
- kirjoitetun kielen käytänteitä

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 6, suomi toisena kielenä, valinnainen, 1 osp

- toiminnallisen pienoistutkielman laatiminen
- suullisen esityksen valmisteleminen ja pitäminen tutkielman pohjalta
- kirjoitetun kielen käytänteitä

Arviointisuunnitelma

Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

TOINEN KOTIMAINEN KIELI, RUOTSI, 1 + 1 OSP

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija osaa

- käyttää toista kotimaista kieltä työtehtävissään ja työhön liittyvissä vuorovaikutustilanteissa

Valinnaiset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija osaa

- käyttää toista kotimaista kieltä työtehtävissään ja työhön liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- hyödyntää kielenkäytössä erilaisia tietolähteitä

Arviointi

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3328283/reformi/tutkinnonosat/4181935>

Toteutussuunnitelma

Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

Toinen kotimainen kieli, ruotsi 1, pakollinen, 1 osp

- arkielämän tilanteisiin liittyvä suullinen ja kirjallinen viestintä
- oman alan työtehtäviin liittyvä suullinen ja kirjallinen viestintä

Toinen kotimainen kieli, ruotsi 2, valinnainen, 1 osp

- arkielämän tilanteisiin liittyvä suullinen ja kirjallinen viestintä
- oman alan työtehtäviin liittyvä suullinen ja kirjallinen viestintä
- alakohtainen tietolähteiden hankkiminen ja käyttäminen
- arkielämän tilanteisiin liittyvä suullinen ja kirjallinen viestintä
- oman alan työtehtäviin liittyvä suullinen ja kirjallinen viestintä
- alakohtainen tietolähteiden hankkiminen ja käyttäminen

arkielämän tilanteisiin liittyvä suullinen ja kirjallinen viestintä

oman alan työtehtäviin liittyvä suullinen ja kirjallinen viestintä

alakohtainen tietolähteiden hankkiminen ja käyttäminen

Arviointisuunnitelma

Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminena

Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

VIERAS KIELI, ENGLANTI, 3 OSP

Pakolliset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- käyttää vierasta kieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- hakea tietoa erilaisista vieraskielisistä lähteistä
- toimia monikielisessä ja – kulttuurisessa ympäristössä

Arviointi

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3328283/reformi/tutkinnonosat/4181935>

Toteutussuunnitelma

Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

Vieraat kielet, englanti 1, pakollinen, 1 osp

- arkielämän tilanteisiin liittyvä suullinen ja kirjallinen viestintä
- oman alan työtehtäviin liittyvä suullinen ja kirjallinen viestintä

Vieraat kielet, englanti 2, pakollinen, 1 osp

- alakohtainen tietolähteiden hankkiminen ja hyödyntäminen
- alakotainen tietolähteiden arviointi

Vieraat kielet, englanti 3, pakollinen, 1 osp

- englannin kielen ja kulttuurin merkitys toimintaympäristössä
- kulttuurisensitiivisyyden huomioiminen toimintaympäristössä

Arviointisuunnitelma

Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

TOIMINTA DIGITAALISESSA YMPÄRISTÖSSÄ, 2 + 1 osp**Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp**

Opiskelija osaa

- käyttää yleisimpiä tieto- ja viestintätekniisiä laitteita ja tekee niihin liittyviä valintoja
- käyttää digitaalisia palveluita ja sovelluksia

Valinnaiset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija osaa

- hyödyntää erilaisia digitaalisia ympäristöjä ja sovelluksia työtehtävissään
- tuottaa ja jakaa digitaalista aineistoa ammattiinsa liittyvissä

Arviointi

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3328283/reformi/rakenne>

Toteutussuunnitelma

Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella oppilaitoksen ja sen ulkopuolella olevissa oppimisympäristöissä.

- Käyttämällä digitaalisia palveluja ja sovelluksia
- Hyödyntämällä digitaalisia ympäristöjä ja sovelluksia omalla alallaan

Toiminta digitaalisessa ympäristössä 1, pakollinen 1 osp

- Tieto- ja viestintätekniisten laitteiden ja sovellusten hyödyntäminen

Toiminta digitaalisessa ympäristössä 2, pakollinen 1 osp

- Digitaalisten palvelujen ja sovellusten käyttäminen

Toiminta digitaalisessa ympäristössä 3, valinnainen 1 osp

- Alakohtaisten digitaalisten ympäristöjen ja sovelluksien hyödyntäminen

Arviointisuunnitelma

Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

TAIDE JA LUOVA ILMAISU, 1 + 3 osp**Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp**

Opiskelija osaa

- tunnistaa kulttuurien ja taiteen merkityksen hyvinvoinnille
- ilmaista itseään taiteen ja luovan ilmaisun keinoin
- ilmaista itseään luovasti kirjoittamalla ja hyödyntää kuvitteellisia tekstejä.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- havainnoida ja kerätä tietoa kulttuuriympäristöstä ja sen ilmiöistä

- suunnitella ja kokeilla teoksen, tuotteen tai palvelun toteuttamista luovan ilmaisun keinoin.

Arviointi

[Linkki alakohtaiseen tutkinnon osan arviointiin](#)

Toteutussuunnitelma

Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä. Taide ja luova ilmaisu 5 ja 6 eli ns. kulttuuripassit opiskellaan itsenäisesti opettajan antamien ohjeiden mukaisesti.

Mikäli valinnaisia opiskellaan 3 osp, valitaan Taide ja luova ilmaisu 2 ja 4 sekä toinen kulttuuripasseista.

Mikäli valinnaisia opiskellaan 2 osp, valitaan joko Taide ja luova ilmaisu 2 ja 4 tai Taide ja luova ilmaisu 5 ja 6 eli kulttuuripassit I ja II.

Taide ja luova ilmaisu 1, pakollinen, 1 osp

- kulttuurien ja taiteen eri muotoja omassa työssä
- esimerkkien tunnistaminen paikallisesta, kansallisesta ja eurooppalaisesta kulttuurista ja taiteesta
- taiteen ja kulttuurin vaikutukset hyvinvoinnille
- itsensä ilmaiseminen taiteen ja luovan ilmaisun keinoin
- luovan kirjoittamisen kokeileminen
- kuvitteellisten tekstien hyödyntäminen kirjoittamisessa
- kaunokirjallisuus luovassa kirjoittamisessa

Taide ja luova ilmaisu 2, valinnainen, 1 osp

- tiedonkeruu kulttuuriympäristön ilmiöistä oman työskentelyn tueksi
- teoksen, tuotteen tai palvelun ideointia

Taide ja luova ilmaisu 4, valinnainen, 1 osp

- teoksen, tuotteen tai palvelun suunnitteleminen ja toteuttaminen luovan ilmaisun keinoin

Taide ja luova ilmaisu 5, valinnainen, 1 osp (kulttuuripassi I)

- itsenäinen opiskelu opettajan antamien ohjeiden mukaisesti
- osallistuminen kulttuuritapahtumiin
- opitun dokumentointi ja raportointi
- Opiskelija kerää suorituksia yhteensä 18 h. Suorituksista vähintään puolet on saamelaiskulttuuriin liittyviä. Yhdestä tapahtumasta voi saada enintään 8 h. Mukaan ei lasketa muihin opintoihin kuuluvia työtehtäviä tapahtumissa.

Taide ja luova ilmaisu 6, valinnainen, 1 osp (kulttuuripassi II)

- itsenäinen opiskelu opettajan antamien ohjeiden mukaisesti
- taide- ja kulttuuriharrastukset sekä vierailut taide- ja kulttuurikohteissa
- opitun dokumentointi ja raportointi
- Opiskelija kerää suorituksia yhteensä 18 h. Suorituksista vähintään puolet on saamelaiskulttuuriin liittyviä. Yhdestä harrastuksesta tai vierailusta voi saada enintään 8 h. Mukaan ei lasketa muihin opintoihin kuuluvia työtehtäviä tai vierailuja.

Arviointisuunnitelma

Opiskelija osoittaa osaamisensa tehtävillä ja tarvittaessa kokeella.

Opiskelija voi yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa ennakoon sovitusti ja näytön suunnitelmansa mukaisesti osoittaa osaamistaan myös näytössä.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

Saamen kieli, 5 osp, alkeista alkava, valinnainen

Osaamistavoitteet

Opiskelija osaa

- käyttää saamen kieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- saamen kielen perusrakenteita

Osaamisen arviointi

Opiskelija käyttää saamen kieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Opiskelija

Tyydyttävä 1	• kertoo ohjatusti itsestään muutamia perusasioita saameksi ja vastaa hänelle esitettyihin kysymyksiin ennakoitavissa olevissa ja tutuissa tilanteissa • hallitsee yksittäisiä irrallisia sanoja, fraaseja ja ilmauksia, jotka liittyvät jokapäiväisiin yksinkertaisiin tilanteisiin • ymmärtää osa-alueen aihepiireihin liittyvää yksinkertaista, hidastempoista puhetta • ymmärtää tuettuna lyhyitä ja yksinkertaisia saamenkielisiä tekstejä, jotka liittyvät välittömiin tarpeisiin • tuottaa ohjatusti vuorovaikutuksessa tarvittavia hyvin lyhyitä ja yksinkertaisia viestejä ja tekstejä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• kertoo itsestään joitain perusasioita saameksi sekä vastaa itseään koskeviin yksinkertaisiin kysymyksiin ja osallistuu keskusteluun, mikäli keskustelukumppani puhuu selkeästi • hallitsee suppeaa, konkreettisiin ja jokapäiväisiin tarpeisiin liittyvää sanastoa • ymmärtää osa-alueen aihepiireihin liittyvää tavanomaista, normaalitempoista puhetta • ymmärtää lyhyitä ja yksinkertaisia saamenkielisiä tekstejä • tuottaa vuorovaikutuksessa tarvittavia yksinkertaisia viestejä ja tekstejä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• kertoo itsestään perusasioita saameksi, vastaa itseään koskeviin saamenkielisiin kysymyksiin sekä esittää tarvittaessa tarkentavia lisäkysymyksiä ja pystyy ilmaisemaan mielipiteensä itseensä liittyvistä asioista, mutta ei pysty välttämättä perustelemaan sitä • hallitsee osa-alueen sanaston • ymmärtää osa-alueen aihepiireihin liittyvää tavanomaista puhetta • ymmärtää ja tulkitsee osa-alueen aihepiireihin liittyviä lyhyitä ja yksinkertaisia saamenkielisiä tekstejä • tuottaa monipuolisesti vuorovaikutuksessa tarvittavia yksinkertaisia viestejä ja tekstejä

Opiskelija hallitsee saamen kielen perusrakenteita.

Opiskelija

Tyydyttävä 1	• käyttää tuetusti joitain saamen kielen perusrakenteita
Tyydyttävä 2	

Hyvä 3	• käyttää joitain saamen kielen perusrakenteita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• käyttää saamen kielen perusrakenteita

Toteutussuunnitelma

Osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

Saamen kieli, 5 osp, valinnainen

- yksinkertaisiin jokapäiväisiin tilanteisiin liittyvä suullinen ja kirjallinen viestintä
- perusrakenteita ja perussanastoa

Arviointisuunnitelma

- Osaaminen osoitetaan kirjallisilla ja suullisilla tehtävillä ja/tai kokeella.

Saamen kieli, 7 osp, jatko, valinnainen

Osaamistavoitteet

Opiskelija osaa

- käyttää saamen kieltä erilaisissa arki- ja työelämän vuorovaikutustilanteissa
- saamen kielen perusrakenteita ja oman alansa sanastoa

Osaamisen arviointi

Opiskelija käyttää saamen kieltä monipuolisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Opiskelija

Tyydyttävä 1	• pystyy viestimään suullisesti ja kirjallisesti erittäin suppeasti päivittäiseen elämään liittyvissä tilanteissa, kertomaan itsestään ja ympäristöstään: tuotos on rakenteiden osalta epätarkkaa, puutteellista ja paikoin vaikea ymmärtää, pitempi tuotos kokonaisuutena katkonaista, sanastovaraston suppeus rajoittaa ilmaisua, perusrakenteiden hallinnassa ja ääntämisessä puutteita • ymmärtää rutiininomaisia suullisia ja kirjallisia viestejä ja tekstejä • pystyy soveltamaan oppimaansa vain kaikkein tutuimmissa ja yksinkertaisimmissa kielenkäyttötilanteissa • arvioi ja kehittää ohjatusti kielitaitoaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• pystyy viestimään suullisesti ja kirjallisesti hyvin päivittäiseen elämään liittyvissä tilanteissa, kertomaan itsestään ja ympäristöstään: tuotos on paikoitellen varsin sujuvaa ja pääosin ymmärrettävää, sanojen ja rakenteiden epätarkkuus vaikeuttavat ja katkaisevat merkityksen välittymistä, pitemmissä tuotoksissa perusrakenteetkin tuottavat vaikeuksia, tulee ymmärretyksi kielellisistä ja/tai ääntämisestä johtuvista puutteista huolimatta • ymmärtää hyvin vaihtelevia suullisia ja kirjallisia viestejä ja tekstejä, saa selvän tekstin pääasioista • pystyy soveltamaan hyvin oppimaansa tutuissa kielenkäyttötilanteissa

	• arvioi ja kehittää kielitaitoaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• pystyy viestimään suullisesti ja kirjallisesti erinomaisesti päivittäiseen elämään liittyvissä tilanteissa, kertomaan itsestään ja ympäristöstään: tuotos on rakenteiden, sisällön ja ääntämisen osalta erinomaista, johdonmukaista ja ymmärrettävää, selkeää ja sujuvaa • ymmärtää vaativiakin suullisia ja kirjallisia viestejä ja tekstejä • osaa soveltaa oppimaansa myös ennakoimattomissa kielenkäyttötilanteissa • arvioi ja kehittää kielitaitoaan monipuolisesti ja oma-aloitteisesti

Opiskelija osaa monipuolisesti saamen kielen perusrakenteita ja sanastoa.

Opiskelija

Tyydyttävä 1	• hallitsee vähäisesti kielen perusrakenteita ja sanastoa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• hallitsee perusrakenteet ja sanaston
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• hallitsee monipuolisesti perusrakenteet ja sanaston

Toteutussuunnitelma

Osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

Saamen kieli, 7 osp, valinnainen

- arkielämän tilanteisiin liittyvä suullinen ja kirjallinen viestintä
- oman alan työtehtäviin liittyvä suullinen ja kirjallinen viestintä
- erilaisia ääntämis-, keskustelu- kuuntelu- ja kirjoitusharjoituksia
- perusrakenteita ja sanastoa

Arviointisuunnitelma

Osaaminen osoitetaan kirjallisilla ja suullisilla tehtävillä ja/tai kokeella.

10.2 Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 6 osp (400013)

Pakolliset osa-alueet

- Matematiikka ja matematiikan soveltaminen, 4 osp
- Fysikaaliset ja kemialliset ilmiöt, 2 osp

MATEMAATTIS-LUONNONTIETEELLINEN OSAAMINEN, 4 OSP

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija osaa

- tehdä laskutoimituksia ja mittayksiköiden muunnokset ja soveltaa talousmatematiikkaa oman alan ja arkielämän edellyttämässä laajuudessa
- tehdä havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- käyttää loogista päättelykykyä, yhtälöitä ja tarvittavia teknisiä apuvälineitä matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen
- arvioida tulosten oikeellisuutta ja suuruusluokkaa sekä käytettyä ratkaisumenetelmää
- arvioida oman alan matemaattista osaamistaan

Arviointi

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3328283/reformi/tutkinnonosat/4181937>

Toteutussuunnitelma

Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

soveltamalla matemaattisia menetelmiä ja ratkaisutapoja

arvioimalla saatujen tulosten oikeellisuutta ja suuruusluokkaa

Matematiikka ja matematiikan soveltaminen 1, pakollinen 1 osp

- peruslaskutoimitukset, suhde ja verrannollisuus, yhtälöt
- ongelman ratkaisemista yhtälöiden avulla

Matematiikka ja matematiikan soveltaminen 2, pakollinen 1 osp

- mittayksiköiden muunnoksia omaan alaan soveltaen
- geometria omalla alalla ja arkielämässä

Matematiikka ja matematiikan soveltaminen 3, pakollinen 1 osp

- oman alan laskutoimitukset ja työtehtäviin soveltuvat ratkaisumenetelmät

Matematiikka ja matematiikan soveltaminen 4, pakollinen 1 osp

- taulukoiden ja piirrosten hyödyntäminen
- tilastollisten aineistojen käsittely

Arviointisuunnitelma

Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

FYSIKAALISET JA KEMIALLISET ILMIÖT JA NIIDEN SOVELTAMINEN, 2 OSP

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija osaa

- tunnistaa keskeiset fysiikan käsitteet ja soveltaa niitä arki- ja työelämässä
- huomioida kemialliset aineet ja niiden ominaisuudet työssään
- arvioida oman alan fysiikan ja kemian osaamistaan

Arviointi

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3328283/reformi/tutkinnonosat/4181937>

Toteutussuunnitelma

Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella oppilaitoksen ja sen ulkopuolella olevissa oppimisympäristöissä.

- soveltamalla fysiikan käsitteitä
- huomioimalla oman alan kannalta keskeisiä kemian ilmiöitä ja aineiden erityisominaisuuksia

Fysikaaliset ja kemialliset ilmiöt ja niiden soveltaminen 1, pakollinen 1 osp

- oman alan fysikaaliset ilmiöt ja keskeiset käsitteet
- fysiikan taitojen hyödyntäminen

Fysikaaliset ja kemialliset ilmiöt ja niiden soveltaminen 2, pakollinen 1 osp

- oman alan kemiallisten ilmiöiden keskeiset käsitteet
- kemiallisten aineiden ominaisuudet ja ympäristöriskit
- kemiallisten aineiden turvallinen käsittely

Arviointisuunnitelma

Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

10.3 Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen, 9 osp (4000014)

Pakolliset osa-alueet

- Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen, 2 osp
- Työelämässä toimiminen, 2 osp
- Opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet, 1 osp
- Yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta, 1 osp
- Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen, 2 osp
- Kestävän kehityksen edistäminen, 1 osp

Valinnaiset osa-alueet

- Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen, 1 osp
- Kestävän kehityksen edistäminen, 1 osp
- Psykologia, 1 osp

YHTEISKUNNASSA JA KANSALAISENA TOIMIMINEN, 2 OSP

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija osaa

- toimia osana suomalaista yhteiskuntaa
- toimia yhteiskunnan palveluiden käyttäjänä ja kuluttajana
- suunnitella omaa talouttaan ja arvioida siihen liittyviä riskejä.

Arviointi

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3328283/reformi/tutkinnonosat/4181931>

Toteutussuunnitelma

Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen 1, pakollinen, 1 osp

- tasa-arvo ja yhdenvertaisuus sekä niiden periaatteiden mukaisesti toimiminen
- kansalaisen perusoikeuksien ja velvollisuuksien tunteminen
- yhteiskunnalliset vaikuttamistavat
- aktiivisena kansalaisena toimiminen
- yhteiskunnan tarjoamien palvelujen käyttäminen

Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen 2, pakollinen, 1 osp

- vastuullinen kuluttaminen, kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet sekä tiedonhaku kuluttajana
- hankintojen suunnitteleminen ja erilaisten rahoitusvaihtoehtojen vertaileminen
- omien tulojen, menojen ja taloudellisten tavoitteiden seuranta
- omaan talouteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen
- oman talouden ennakoiminen erilaisissa elämäntilanteissa

Arviointisuunnitelma

Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

TYÖELÄMÄSSÄ TOIMIMINEN, 2 OSP

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija osaa

- selvittää alan työmarkkinoiden tilannetta ja alan osaamistarpeita
- solmia työsopimuksen työnantajan kanssa
- toimia osana työyhteisöä

Arviointi

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3328283/reformi/tutkinnonosat/4181931>

Toteutussuunnitelma

Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

Työelämässä toimiminen 1, pakollinen, 1 osp

- oman alan työmarkkinoiden tilanne
- työmarkkinajärjestelmän keskeiset periaatteet
- alan ammatilliset verkostot
- alan työtehtävissä tarvittava osaaminen
- oman alan työehdot ja keskeinen työlainsäädäntö
- työsopimuksen sisältö ja tarkistaminen

Työelämässä toimiminen 2, pakollinen, 1 osp (TYKY-passi, osa-alue 5)

- annettujen työaikojen ja sovittujen toimintatapojen noudattaminen
- ulkoasuun ja pukeutumiseen liittyvien ohjeiden noudattaminen
- tarkoituksenmukaisen suojavaatetuksen käyttäminen ja työturvallisuusohjeiden noudattaminen
- monimuotoisessa ja -kulttuurisessa työyhteisössä työskenteleminen

Arviointisuunnitelma

Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

OPISKELU- JA URASUUNNITTELUVALMIUDET, 1 OSP

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija osaa

- tunnistaa omia kiinnostuksen kohteitaan, mahdollisuuksiaan ja tuen tarpeitaan
- tehdä tutkintoaan ja uraansa koskevia valintoja
- hankkia tutkinnon suorittamisen aikana tietoa erilaisista jatkokoulutusmahdollisuuksista ja koulutustarjonnasta
- valmistautua tutkinnon suorittamisen aikana työnhakuun ja oman osaamisensa esittelyyn.

Arviointi

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3328283/reformi/tutkinnonosat/4181931>

Toteutussuunnitelma

Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

Opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet 1, pakollinen, 1 osp

- urasuunnittelu sekä urasuunnitelman laatiminen ja päivittäminen
- omaa osaamista esittelevän tuotoksen tekeminen työnhakua varten
- työpaikkojen hakeminen

Arviointisuunnitelma

Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

YRITTÄJYYS JA YRITTÄJÄMÄINEN TOIMINTA, 1 OSP**Pakolliset osaamistavoitteet, 1 ops**

Opiskelija osaa

- toimia yrityksen tavoitteita edistäen
- ideoida liikeidean ja arvioida sen toteuttamismahdollisuuksia

Arviointi

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3328283/reformi/tutkinnonosat/4181931>

Toteutussuunnitelma

Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

Yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta 1, pakollinen 1 osp

- yrittäjämäinen toiminta omalla alalla
- omat yrittäjäominaisuudet ja – valmiudet
- liikeidean suunnittelu ja arviointi

Arviointisuunnitelma

Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

TYÖKYVYN JA HYVINVOINNIN YLLÄPITÄMINEN, 2 + 1 OSP**Pakolliset osaamistavoitteet, 2osp (TYKY-passi, osa-alueet 2 ja 3)**

Opiskelija osaa

- huolehtia terveydestään ja toimintakyvystään
- arvioida toimintaympäristön ja toimintansa turvallisuutta ja terveellisyyttä
- edistää liikunnan avulla opiskelu- ja työkykyään sekä hyvinvointiaan
- ehkäistä tapaturmien syntymistä ja antaa ensiapua

Valinnaiset osaamistavoitteet, 1 osp (TYKY-passi, osa-alueet 2 ja 3)

Opiskelija osaa

- ylläpitää ja edistää työkykyään ja hyvinvointiaan liikunnan avulla
- edistää oppilaitosyhteisön ja opiskelijoiden hyvinvointia ja osallisuutta

Arviointi

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3328283/reformi/tutkinnonosat/4181931>

Toteutussuunnitelma

Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

- perehtymällä terveellisiin elämäntapoihin
- laatimalla oma hyvinvointisuunnitelma
- arvioimalla ja edistämällä omaa hyvinvointia

Työkyvyn ja hyvinvoinnin edistäminen 1, pakollinen 1 osp

- kansanterveys
- ravitsemus ja päihteet
- liikunnan, palautumisen, unen ja mielen hyvinvoinnin vaikutukset elimistöön
- toteuttamiskelpoisen suunnitelman laatiminen oman terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi

Työkyvyn ja hyvinvoinnin edistäminen 2, pakollinen 1 osp

- ergonomia ja turvallisuus
- ensiapu ja tapaturmien ehkäisy
- oman suunnitelman toteuttaminen

Työkyvyn ja hyvinvoinnin edistäminen 3, valinnainen 1 osp

- fyysisen toimintakyvyn ylläpitäminen
- oman kuormituksen seuraaminen
- oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin edistäminen

Arviointisuunnitelma

Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

KESTÄVÄN KEHITYKSEN EDISTÄMINEN, 1 + 1 OSP**Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp**

Opiskelija osaa

- toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- ottaa huomioon elinkaariajattelun periaatteet
- pohtia ratkaisuja eettisistä näkökulmista.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija osaa

- arvioida kestävään kehitykseen vaikuttavat tekijät työssään tai alallaan
- suunnitella kestävän kehityksen edistämiseen liittyviä toimintatapoja

Arviointi

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3328283/reformi/tutkinnonosat/4181931#osaalue371150>

Toteutussuunnitelma

Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

Kestävän kehityksen edistäminen 1, pakollinen, 1 osp

- kestävän kehityksen periaatteiden mukainen toiminta
- elinkaariajattelun periaatteet
- ratkaisujen eettiset näkökulmat

Kestävän kehityksen edistäminen 2, valinnainen, 1 osp

- kestävään kehitykseen vaikuttavien tekijöiden arvioiminen omassa työssään tai alallaan
- kestävän kehityksen edistämiseen liittyvien toimintatapojen suunnittelu

Arviointisuunnitelma

Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

PSYKOLOGIA, 1 OSP**Valinnaiset osaamistavoitteet, 1 osp**

Opiskelija osaa

- selittää omaa ja muiden käyttäytymistä psykologisen tiedon avulla
- havainnoida ja ymmärtää ihmisen toimintaan vaikuttavia psykologisia tekijöitä

Arviointi

Tyydyttävä T1

- opiskelija tuntee omaan ja muiden käyttäytymiseen ja toimintaan vaikuttavia tekijöitä
- opiskelija osaa selittää omaa ja muiden käyttäytymistä ja toimintaa tiedolla niihin vaikuttavista tekijöistä

Hyvä H3

- opiskelija havainnoi ja ymmärtää omaan ja muiden käyttäytymiseen ja toimintaan vaikuttavia keskeisiä tekijöitä
- opiskelija käyttää tietoa omasta ja muiden käyttäytymiseen ja toimintaan vaikuttavista tekijöistä toimiessaan arjessa

Kiitettävä K5

- opiskelija tiedostaa omien ja toisten käyttäytymiseen ja toimintaan vaikuttavien tekijöiden merkityksen omaan ja muiden hyvinvointiin
- opiskelija soveltaa tietoa erilaisissa arjen tilanteissa

Toteutussuunnitelma

Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

- perehtymällä ihmisen käyttäytymistä ohjaaviin tekijöihin
- havainnoimalla omaa ja ryhmän toimintaa sekä siihen vaikuttavia tekijöitä

Psykologia 1, valinnainen, 1 osp

- ajattelu, motivaatio ja tunteet toiminnan ohjaajana
- psyykkinen itsesäätely
- minä ja muut ryhmässä

Arviointisuunnitelma

Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

Saamelaiskulttuurisensitiivisyys omalla ammattialalla, 3 osp, valinnainen

Saamelaiskulttuurisensitiivisyys on kulttuurista ymmärrystä ajattelutavoista, arvoista, normeista ja toimintatavoista, herkkyyttä huomioda saamelaiskulttuurin erityispiirteitä, kulttuurisesti vastaanottavaista ja ymmärtävistä asennoitumistapaa, käyttäytymistä, havainnoimista ja kykyä tunnistaa minkälaisia merkityksiä saamelaiskulttuurissa on. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ollaan valmiita kohtaamaan toinen ihminen arvostavasti tiedostaen hänen saamelainen kulttuuritaustansa. Saamelaiskulttuurisensitiivisyys on myös sitä, että harjaannuttaa itsensä tietoisesti hankkimaan vuorovaikutteisia kokemuksia ja tietoa saamelaiskulttuurista ja tunnistaa ja kunnioittaa saamelaisen kulttuuriperinnön arvoa ja rikkautta.

Osaamistavoitteet

Opiskelija osaa

- havainnoida ja kerätä tietoa saamelaiskulttuurista oman alansa näkökulmasta
- ottaa huomioon saamelaiskulttuuria omalla alallaan

Osaamisen arviointi

Opiskelija havainnoi ja kerää tietoa saamelaiskulttuurista oman alansa näkökulmasta.

Opiskelija

Tyydyttävä 1	• havainnoi saamelaiskulttuuria ohjatusti • kerää suppeasti tietoa saamelaiskulttuurista työskentelynsä tueksi
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• havainnoi saamelaiskulttuuria • kerää tietoa saamelaiskulttuurista valitsemastaan näkökulmasta työskentelynsä tueksi
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• havainnoi monipuolisesti saamelaiskulttuuria • kerää tietoa monipuolisesti saamelaiskulttuurista valitsemistaan näkökulmasta työskentelynsä tueksi

Opiskelija ottaa huomioon saamelaiskulttuuria omalla alallaan.

Opiskelija

Tyydyttävä 1	• laatii pienimuotoisen tuotoksen saamelaiskulttuurisensitiivisyydestä ja pohtii lyhyesti saamelaiskulttuuria oman alansa näkökulmasta • hyödyntää tuotoksessa lähteitä suppeasti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• laatii tuotoksen saamelaiskulttuurisensitiivisyydestä ja pohtii saamelaiskulttuuria oman alansa näkökulmasta ja omassa toiminnassaan • hyödyntää tuotoksessa lähteitä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• laatii monipuolisen tuotoksen saamelaiskulttuurisensitiivisyydestä ja pohtii monipuolisesti saamelaiskulttuuria oman alansa näkökulmasta ja omassa toiminnassaan

• hyödyntää tuotoksessa lähteitä monipuolisesti

Toteutussuunnitelma

Osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

Saamelaiskulttuurisensitiivisyys omalla ammattialalla, 3 osp, valinnainen

- saamelaiskulttuurin pohdintaa oman alan näkökulmasta

Arviointisuunnitelma

Osaaminen osoitetaan yhdessä sovitulla tuotoksella/tuotoksilla (esim. oppimispäiväkirja, video, portfolio, essee, raportti, esitelmä).

11 Yhteisopetusajan saame 5 osp

Katso kohta viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, saamen kieli, alkeista alkava, 5 osp, valinnainen.

12 Tutkintokohtaiset terveydentila- ym. vaatimukset

Sosiaali- ja terveysalan opiskelijaksi hakeutuvan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Opiskelijaksi ei kuitenkaan voida ottaa sitä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä opintoihin liittyviin käytännön tehtäviin tai työssäoppimiseen, jos valtioneuvoston asetuksessa (1032/2011, muutettu 799/2014) määritellyssä sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa opintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät ja jos estettä ei voida kohtuullisin toimin poistaa. Henkilön terveydentilan tai toimintakyvyn osalta tulee arvioida mahdollisten sairauksien aiheuttamat rajoitteet ja sairauksien yksilöllinen hoitotilanne.

Opiskelijaksi ottamisen esteenä voi olla

- sellaiset psyykkiset sairaudet, jotka estävät käytännön tehtäviin tai työssäoppimiseen osallistumisen, kuten ajankohtainen hoitamaton psykoosi tai vaikea toimintakykyä laskeva masennus
- sellaiset fyysiset sairaudet kuten tuki- ja liikuntaelimestön sairaudet tai vammat sekä krooniset ihottumat, jotka rajoittavat toimintakykyä siinä määrin, että estävät käytännön tehtävissä tai työssäoppimisessa toimimisen
- veriteitse tarttuva sairaus saattaa rajoittaa käytännön tehtäviin tai työssäoppimiseen sijoittumista päihneiden ongelmakäyttö tai päihderiippuvuus

Sosiaali- ja terveysalalla noudatetaan ns. SORA-säädöksiä opiskelijaksi ottamisessa ja opiskeluoikeuden sekä opiskeluoikeuden palauttamisessa. Lisäksi ennen kuin opiskelija aloittaa työssäoppimisen alaikäisten parissa, hänen tulee toimittaa rikostaustaote.